

Bijlage 2: 29754, nr. 0208 - AO – Terrorismebestrijding

Bij het Algemeen Overleg Terrorismebestrijding, dat plaatsvond op 5 oktober 2011 begon mevrouw Berndsens (D66) als volgt: “Voorzitter. De oproep tot bezinning door experts, onder anderen door de voormalige AIVD-baas, de heer Van Hulst, lijkt helaas aan dovemansoren gericht. Deze experts hebben zich immers uitgesproken voor het kritisch bekijken van al onze maatregelen op het gebied van terrorismebestrijding. Een serieuze evaluatie vindt niet plaats. Is de minister bereid om ons beleid serieus en nuchter te evalueren? Is hij ook bereid om alsnog een horizonbepaling in de wetten aan te brengen?” (29754, nr. 0208)

Mevrouw Berndsens spreekt hier over het evalueren van maatregelen en vraagt tevens om een horizonbepaling. Hierbij verwijst ze naar experts, zodat het aanvankelijk niet lijkt alsof zij hierbij zelf een opinie heeft. Door echter te suggereren dat de oproep “helaas” aan dovemansoren gericht lijkt te zijn, neemt zij een standpunt in. Zij vindt het klaarblijkelijk jammer dat de regering hier (niet voldoende) op reageert. Het gebruik van het woord “bezinning” lijkt hierbij ook te suggereren dat ze vindt dat de maatregelen te ver gaan. Ook haar oproep om het beleid “serieus en nuchter” te evalueren, lijkt erop te wijzen dat ze vindt dat het beleid thans onvoldoende serieus wordt geëvalueerd.

Het kritisch bekijken of evalueren is een waarborg in de zin dat wanneer hieruit blijkt dat de wet teveel ruimte biedt aan de overheid, deze verder ingeperkt kan worden. Hierbij is overigens niet af te leiden hoe mevrouw Berndsens de effectiviteit van de veiligheidsmaatregelen beoordeelt.

Een horizonbepaling is vervolgens een mechanisme dat automatisch de werking van de wet opschort tenzij er actie wordt ondernomen, hetgeen ook een waarborg vormt. Het kan zijn dat de roep om een evaluatie voortkomt uit het impliciete standpunt dat de maatregelen (normatief) te ver gaan, of (empirisch) onvoldoende effectief zijn. De argumentatie die ze hanteert is de argumentatiesoort waarbij ze zich op experts beroept.

Uit dit fragment lijkt het (impliciete) standpunt van D66 aanwezig te zijn dat veiligheidsmaatregelen te ver gaan en dat er daarom meer nadruk zou moeten liggen op de bescherming van de privacy. Er wordt hierbij niet (expliciet) naar privacy of veiligheid verwezen.

Mevrouw Berndsens (D66), vervolgt haar betoog met: “Gelukkig is het dreigingsniveau beperkt, dat wil zeggen: gering, maar niet uit te sluiten. Een terroristische aanslag is natuurlijk nooit uit te sluiten. Wat mij betreft is het dan ook prima om de frequentie van dit overleg over de voortgangsrapportage te verlagen naar jaarlijks. Ik heb in dit verband wel nog een vraag aan de minister. Hoe staat het met het afschaffen van het vloeistoffenverbod in vliegtuigen? Het blijft daarover immers nogal stil.”

In dit gedeelte legt mevrouw Berndsens een relatie tussen het dreigingsniveau en de frequentie waarmee de Kamer bijeen komt. Dit is zuiver vanuit veiligheidsperspectief geredeneerd (vanuit de niet expliciet genoemde aanname dat indien zich een hoog dreigingsniveau zou voordoen de Kamer de regering tot bepaalde activiteiten kan aansporen). Hierbij wordt geen relatie gelegd tussen een eventuele bescherming van de privacy die een frequenter overleg tussen regering en Kamer met zich mee zou kunnen brengen, aangezien de Kamer de regering controleert. Er wordt dus (al dan niet bewust) een keuze gemaakt om hier privacy en veiligheid niet aan elkaar te

verbinden. Vervolgens informeert mevrouw Berndsens naar de stand van zaken ten aanzien van de specifieke maatregel die vloeistoffen verbiedt, maar hierbij wordt geen standpunt ingenomen.

Mevrouw Berndsens (D66): “D66 blijft zich verzetten tegen normvervaging en dus tegen vervuiling van het begrip «terrorisme». Ik heb dat al eerder naar voren gebracht. Wij spreken over dierenrechtactivisme, over straatterreur en dergelijke, maar het commune strafrecht wordt aangetast als wij gebruikmaken van antiterrorismewetgeving. De middelen die ingezet worden, moeten wel een integriteitstoets kunnen doorstaan.” (29754, nr. 0208)

Mevrouw Berndsens verwijst hier naar één van de beginselen van behoorlijk bestuur, namelijk de proportionaliteit. Ze geeft aan dat antiterrorismewetgeving nu ook gebruikt wordt voor zaken die eigenlijk onder het gewone strafrecht zouden moeten vallen. Hierbij geeft ze niet aan dat de wetgeving om terrorisme aan te pakken te ver gaat, maar dat deze wordt toegepast voor zaken die buiten de reikwijdte daarvan liggen. Hierbij wordt niet ingegaan op het aspect ‘veiligheid’. Hierbij wordt dus een beroep op de bescherming van privacy gedaan, zonder dat hierbij expliciet aangegeven wordt, of aannemelijk te maken is dat dit ten koste van veiligheid gaat. Het lijkt erop dat ze hierbij een eerste-ordebeoordeling maakt, specifiek de situationele rechtvaardiging. Ze richt zich immers op de vraag of de aanpak empirisch en normatief juist is.

Mevrouw Berndsens (D66): “Steeds vaker komt naar voren dat dreiging uitgaat van verwarde eenlingen. Dat staat ook op de pagina’s 48 en 49 van de Nationale contraterrorismestrategie. Deze eenlingen zullen deels wel en deels niet onder de definitie van terrorisme vallen, maar zij moeten in ieder geval een aandachtspunt zijn voor de komende jaren. Ik steun de acties op dit vlak uit de contraterrorismestrategie dan ook van harte, maar ik heb er wel twee vragen over. Hoe helpt de minister de lokale overheden om deze mensen beter in beeld te krijgen? Als de overheid deze mensen in beeld heeft, zijn de bestaande middelen om in te grijpen – ik denk daarbij ook aan zorg – dan wel voldoende?” (29754, nr. 0208)

Mevrouw Berndsens geeft in deze passage aan dat zij maatregelen steunt gericht op ‘de dreiging die uitgaat van verwarde eenlingen’. Veiligheid (in brede zin) gaat hier dus vóór de privacy van deze eenlingen, zou daarbij een haastige conclusie kunnen zijn. Ze geeft hierbij wel aan dat de definitie van terrorisme te breed gebruikt wordt, waarmee ze suggereert dat de doelbinding tekort schiet. Vervolgens informeert ze of er voldoende middelen zijn, dus of er wel voldoende doelmatig wordt opgetreden. Dit lijkt wellicht enige tegenstrijdigheid in zich mee te dragen maar dat hoeft niet per se het geval te zijn. Dit kan tevens geïnterpreteerd worden als het benadrukken van de noodzakelijkheid tot maatwerk.

Vervolgens introduceert ze, door expliciet ‘zorg’ te noemen een oplossingsrichting waar het ‘verwarde eenlingen’ betreft. Nu is de term ‘verwarde eenlingen’ al een frame op zich, onder dit begrip kunnen bijvoorbeeld jihadisten én mensen met een psychose die zonder ideologisch motief een gevaar voor de omgeving kunnen vormen.

Mevrouw Berndsens probeert het beeld van gevaarlijke terroristen nog wat verder af te zwakken door aan te geven dat de overheid wellicht in sommige gevallen haar boekje te buiten gaat en sluit dit gedeelte af door zich op ‘zorg’ te richten en op deze

manier zich toch weer op de bescherming van 'de verwarde eenlingen' te richten, er hierbij van uitgaand dat de 'verwarde eenling' gebaat zal zijn bij de eventueel te verlenen zorg. Ze geeft hierbij ook aan dat ze specifiek de strategie 'op dit vlak' steunt. Mevrouw Berndsens maakt er op deze manier een soort cafetariamodel van en lijkt de contraterrorismestrategie te zien als een pakket losse maatregelen waaruit bepaalde maatregelen gekozen kunnen worden. Aan de hand hiervan probeert ze het beeld neer te zetten dat terroristen eigenlijk zorgbehoevende individuen zijn. Het is daarom maar de vraag of deze inbreng beschouwd kan worden als een inbreng gericht op het verhogen van veiligheid. Het kan ook zijn dat de insteek is om de dreiging van terrorisme te bagatelliseren en te zorgen dat de beschikbare budgetten voor zorg worden ingezet. Aangezien het erop lijkt dat mevrouw Berndsens de premisse van het gevaar van terroristen maar gedeeltelijk lijkt te accepteren en zich ook niet richt op privacyaspecten kan deze passage dan ook beschouwd worden als één waarop niet ingegaan wordt op privacy- en/of veiligheidsaspecten terwijl dit toch het onderwerp van het overleg lijkt te zijn.

Tevens lijkt het erop dat mevrouw Berndsens hier, beredeneerd vanuit het "raamwerk voor gelaagde oordeelsvorming" van Fischer, kiest om het normatieve kader van hoe men om dient te gaan met mensen die wellicht terroristen zouden kunnen zijn ter discussie te stellen. Er lijkt hierbij sprake te zijn van een tweede-orde beoordeling en dan specifiek de systeemondersteuning. Ze stelt immers het waardensysteem van hoe om te gaan met potentiële terroristen ter discussie waarbij ze zich richt op een ideaalbeeld waarbij door een andere bejegening terrorisme (in haar opinie) zou kunnen verdwijnen.

Uit het verdere verloop van het debat blijkt overigens dat ze in deze benadering relatief eenzaam staat. Gezien het grote aantal onderwerpen dat er ter behandeling op de agenda stond is mede te verklaren dat dit specifieke onderwerp niet van alle aanwezige Kamerleden aandacht kreeg.

Mevrouw Berndsens (D66) vervolgt: "Kan de minister verder een inschatting geven van de kosten van het antiterrorismebeleid in Nederland in de afgelopen tien jaar? Ik doel hierbij op de directe kosten, bijvoorbeeld voor de ICT voor datamining, voor de implementatie van de dataretentierichtlijn, voor de bewaarplicht van telecom- en internetgegevens, voor de aanschaf van bodyscanners et cetera. Ik doel bovendien op de indirecte kosten, bijvoorbeeld voor vertraging van vrachtwagens als gevolg van een antiterroristische screening of voor extra wachttijden op vliegvelden. Als de minister deze inschatting niet kan geven, vraag ik mij af of hij dit wel wil weten." (29754, nr. 0208)

Deze passage begint als een feitelijke vraag naar de kosten van beleidsmaatregelen. De Kamer heeft als controleur van de regering recht op een verantwoording ten aanzien van de doelmatigheid. Deze passage eindigt echter met de (verborgen) aanneming dat de minister de vraag niet kan beantwoorden. Vervolgens wordt hieruit gesuggereerd dat hier een bepaald motief aan te grondslag ligt. Dit is een beschuldiging in vraagvorm!

Waarom de minister er (volgens mevrouw Berndsens) doelbewust voor heeft gezorgd dat deze informatie niet beschikbaar is, lijkt niet geheel duidelijk te zijn. Wanneer echter wordt gekeken naar de specifieke maatregelen die mevrouw Berndsens opsomt, dan zijn het allerlei maatregelen waar zij (wellicht) niet vóór is. Ze suggereert met de constructie die ze aan het einde van het fragment gebruikt, dat de minister een bepaalde reden heeft om geen openheid van zaken te geven. Wellicht is de

verklaring dan dat hij deze (in de ogen van mevrouw Berndsen) overbodige maatregelen wil verdedigen, ondanks dat de kosten veel hoger zijn dan de baten. Hiermee geeft mevrouw Berndsen dus aan dat ze de genoemde maatregelen te ver vindt gaan. Het is echter maar de vraag of privacy en veiligheid hier tegenover elkaar worden gezet. Het kan immers zijn dat mevrouw Berndsen de premisse dat deze maatregelen zorgen voor veiligheid niet accepteert. Vervolgens probeert zij met de 'objectieve' maatstaf 'geld' en de suggestie van een bedrijfsmatige aanpak aan te tonen dat deze maatregelen onacceptabele kosten met zich meebrengen. In ieder geval positioneert ze zich met deze passage tegenover de minister en daarmee wordt op zijn minst de indruk gewekt dat zij daarmee niet voor veiligheid (of overdreven veiligheidsmaatregelen) kiest, maar voor privacy. Uit de inbreng komt dit echter niet naar voren. Afhankelijk van hoe de vraag naar de kosten geïnterpreteerd wordt, kan bepaald worden waar deze passage ingedeeld kan worden in het raamwerk voor gelaagde oordeelsvorming van Fischer. Als de vraag écht alleen een vraag naar kosten is, dan kan deze beschouwd worden als technische verificatie waarbij de kosten als 'efficiency' gezien kunnen worden. Wanneer de vraag bedoeld is als een vraag waarmee het gehele pakket aan maatregelen tegen terrorisme ter discussie wordt gesteld vanuit het perspectief dat al deze maatregelen niet alleen niet werken maar zelfs contraproductief zijn, dan kan er sprake zijn van een tweede-orde beoordeling. Het blijft vooralsnog enigszins speculeren.

Mevrouw Berndsen (D66): "Ik maak nog een opmerking over de fiche over het Europees systeem voor het traceren van terrorismefinanciering. Mijn fractie heeft hier nogal wat principiële bezwaren tegen. Dit is ook in het Europees parlement naar voren gebracht. Wij zouden eigenlijk uitsluitend de filtering van data op Europees grondgebied willen om een einde te maken aan de overdracht van de databulk aan de Verenigde Staten. Het actuele voorstel gaat eigenlijk nog verder dan wat de Amerikanen willen en doen. Wat privacybescherming betreft, gaat het eigenlijk wel heel erg ver. Hoe kijkt de minister hier tegenaan?" (29754, nr. 0208)

De 'principiële bezwaren' lijken hier te duiden op een aantasting van de privacy die voor D66 te ver gaat. Bovendien wordt aangegeven dat ook de Europese fractie van D66 dit standpunt is toegedaan. De filtering van data is hierbij niet het probleem, het in bredere kring verspreiden van deze data (door het met de Amerikanen te delen) is hetgeen dat maakt dat de maatregel te ver gaat. Er wordt hierbij niet bestreden dat de maatregel effectief is (of kan zijn) dus het lijkt erop dat die premisse geaccepteerd wordt. Mevrouw Berndsen kiest hier, ten opzichte van het voorstel dat er ligt, voor een grotere bescherming van privacy, wellicht ten koste van veiligheid.

Vervolgens is het woord aan de heer Çörüz (CDA): "Voorzitter. Ik dank de minister voor zijn brieven en de acties die worden ondernomen. Heel veel gebeurt natuurlijk in stilte, maar wij moeten zeker niet achteroverleunen. Alertheid is steeds geboden. Mijn fractie stemt ermee in om de voortgangsrapportage niet elk halfjaar, maar jaarlijks te laten plaatsvinden. Ik teken daarbij wel aan dat de Kamer bijtijds en snel wordt geïnformeerd, indien dit noodzakelijk is of in bepaalde situaties."

Hier straalt Çörüz daadkracht uit. Hij geeft immers aan dat de Leden van de Tweede Kamer (of de Leden van de Tweede Kamer én de regering?) niet 'achterover mogen leunen'. Vervolgens stemt hij er wel mee in dat de Kamer minder vaak wordt geïnformeerd. Vervolgens houdt hij echter een slag om de pols door aan te tekenen

dat de Kamer 'indien noodzakelijk' of 'in bepaalde situaties' geïnformeerd moet worden. Bovendien moet er niet zomaar geïnformeerd worden, het moet ook nog 'bijtijds en snel'. Wordt er hierbij een standpunt ingenomen ten opzichte van privacy of veiligheid? Aan de ene kant neemt Çörüz genoegen met minder frequent toezicht door de Tweede Kamer, aan de andere kant wil hij dat de Kamer 'indien noodzakelijk' geïnformeerd wordt. Hiermee geeft hij aan de overheid te vertrouwen om zelf te kunnen besluiten wanneer het nodig is de Kamer te informeren, iets dat de regering ook al kon besluiten bij een frequentie van de voortgangsrapportage van twee keer per jaar.

Çörüz kiest dus voor minder waarborgen vanuit de Kamer. Zijn dit minder waarborgen op het gebied van privacy of minder waarborgen op het gebied van veiligheid? Dat valthieruit niet te concluderen.

De heer Çörüz (CDA): "Ik wil ook meteen reageren op de inbreng van mevrouw Berndsens. Ik heb er wat moeite mee als mensen uit het veld een tijdje nadat zij weg zijn op iets reageren. De vroegere baas van de AIVD deed dit. Ik heb mij afgevraagd waarom hij dat niet destijds heeft gemeld. Zoiets vind ik veel sterker. Is het bovendien werkelijk zo dat er niets gebeurt? De Kamer heeft zelf ook een evaluatie laten plaatsvinden. Die heeft ertoe geleid dat wij de Wet bestuurlijke maatregelen nationale veiligheid zullen afschaffen. Als de Kamer merkt dat wetten overbodig zijn, worden die afgeschaft. Ik zeg dit in reactie op de inbreng van mijn collega. Verder ben ik toch ook blij dat wij wetten hebben gemaakt, bijvoorbeeld over de trainingskampen, om de mazen in de wetgeving te dichten. Ik heb eerder al eens daaraan gerefereerd; die wetten ontbraken en daardoor zijn potentiële terrorismeverdachten vrijgekomen." (29754, nr. 0208)

De heer Çörüz (CDA) geeft aan 'blij' te zijn (hetgeen aangeeft dat hij het standpunt ondersteunt) dat er door de Tweede Kamer wetten zijn gemaakt waarmee 'mazen in de wetgeving' gedicht zijn. Hij geeft aan dat hierdoor 'potentiële terrorismeverdachten' kunnen worden vastgehouden.

De term 'potentiële terrorismeverdachten' is een bijzondere omschrijving. Iemand kan van terrorisme verdacht worden en is daarmee een 'terrorismeverdachte'. Iemand die een 'potentiële terrorismeverdachte' is, zou eventueel verdacht kunnen worden van terrorisme. Dit geeft aan dat er wellicht niet voldoende bewijs is om iemand als 'terrorismeverdachte' aan te merken. Wetten die maken dat iemand vastgehouden kan worden die in een categorie valt die blijkbaar niet als 'verdachte' is aan te merken, lijken dan ook een grote inbreuk te maken in de persoonlijke vrijheid, terwijl waarborgen wellicht ontbreken. Het gaat hier om het 'opsporen' van terroristen, maar door de indirecte wijze waarop geformuleerd wordt, kan dit 'opsporingsbelang' slechts worden afgeleid. Daardoor is het aannemelijk dat er eerder gewezen wordt op het belang van de 'veiligheid c.q. bescherming van de samenleving'. Hierbij wordt de (vermeende) veiligheid van de samenleving dus voor de privacy van enkele individuen geplaatst. Nu kan het natuurlijk zijn dat de heer Çörüz in plaats van 'potentiële terrorismeverdachten' eigenlijk 'terrorismeverdachten' bedoelde. Dat zou dan tot een andere analyse hebben geleid. Naar aanleiding van de passage zoals die is opgenomen kan echter gesteld worden dat de heer Çörüz aangeeft veiligheid boven privacy te verkiezen.

Ten aanzien van de opmerkingen die de heer Çörüz aan het begin van deze passage maakt ten aanzien van het moment waarop de vroegere baas van de AIVD,

kan gesteld worden dat het hier een drogreden betreft, namelijk de ad hominem. Door zijn opmerking brengt de heer Çörüz hem immers in diskrediet, hetgeen afleidt van de inhoudelijke opmerkingen van de vroegere baas van de AIVD. De opmerkingen die de heer Çörüz maakt, kunnen gezien worden als eerste-ordebeoordeling die technisch-verificatief van aard is. Hij beperkt zich hierbij immers tot de instrumentele effectiviteit.

Mevrouw Berndsens (D66) plaatst een interruptie: “De heer Çörüz zegt dat hij er niet tegen is om wetten af te schaffen, als dit kan. Ik vroeg aan de minister om aan te geven welke wetten er nog gebruikt worden en welke wetten eventueel afgeschaft kunnen worden. Mag ik van de heer Çörüz weten of hij dit gaat ondersteunen?” (29754, nr. 0208)

Wanneer wetten afgeschaft kunnen worden omdat ze in de praktijk niet gebruikt worden, dan wordt hiermee –wanneer dit wetten zijn waarmee een inbreuk op privacy gemaakt kan worden- ook de dreiging van een potentiële inbreuk op de privacy opgeheven. Dat de dreiging van een inbreuk op de privacy (omdat de overheid krachtens de wet deze bevoegdheid heeft) reeds een inbreuk op de privacy vormt omdat hiermee reeds gedragingen beïnvloed worden, is eerder uiteengezet. Indien de overheid een wet niet gebruikt om criminelen of terroristen aan te pakken, dan kan beargumenteerd worden dat deze wet opgeheven kan worden omdat deze blijkbaar ‘overbodig’ is. Is deze wet dan ook daadwerkelijk overbodig? Indien deze vraag met ‘ja’ wordt beantwoord, dan wordt daarmee wellicht voorbijgegaan aan de gedachte dat een wet ook een ‘norm’ is waaraan men zich dient te houden. Evenwel kiest mevrouw Berndsens ervoor (ze maakt haar standpunt bekend door te vragen of de heer Çörüz haar wil steunen) om de inbreuk op de privacy, die een wet gericht op het bestrijden van terrorisme door louter het bestaan ervan zou kunnen hebben, te schikken boven het belang om een signaal uit te zenden dat (bepaalde vormen van) handelingen die samenhangen met terrorisme of verboden c.q. onwenselijk zijn. Mevrouw Berndsens maakt hiermee duidelijk dat zij privacy boven veiligheid (danwel een opsporingsbelang) plaatst.

De heer Çörüz (CDA) antwoordt hierop: “Als wetten niet functioneren, moeten wij die wetten heel kritisch bekijken. Wetten zijn namelijk geen monumenten. Wetten maken wij met een bepaalde doelstelling, maar als die doelstelling op een andere wijze ingevuld kan worden, moeten wij heel kritisch naar die wetten kijken. Tegelijkertijd moeten wij een oplossing zoeken, als wetten of andere actiemiddelen ontbreken.”

Dit is een technisch antwoord, waaruit geen standpunt geëxtraheerd kan worden.

Mevrouw Berndsens (D66): Mag ik constateren dat de heer Çörüz het met mij eens is dat de minister de wetten gaat evalueren? Dat was namelijk ook een vraag van mij.

Mevrouw Berndsens constateert ook dat zij een technisch antwoord krijgt waaruit niet naar voren komt dat de heer Çörüz haar propositie accepteert, zodat ze ervoor kiest om expliciet te vragen of de heer Çörüz alsnog haar propositie wil aanvaarden. Hiermee laat ze bovendien zien dat ze er niet geheel neutraal in zit en dat ze vindt dat er explicieter gekozen moet worden om ‘overbodige’ wetten te schrappen.

De heer Çörüz (CDA) vervolgt: Volgens mij gebeurt dit regelmatig. De commissie-Suyver heeft ook daarnaar gekeken. Naar aanleiding van de bevindingen van die commissie hebben wij besloten om de wet ongedaan te maken.

De heer Çörüz accepteert de propositie niet en ontkent tevens het bestaan van een 'probleem'.

In de rest van zijn betoog haalt Çörüz een aantal specifieke zaken aan, namelijk een bericht dat de Tamil Tijgers les geven op scholen, een eventuele bedreiging van de rechtsorde door de moslimbroederschap en Nederlandse jihadisten die al dan niet naar Nederland terug zouden kunnen keren. Hierbij wordt de regering ter verantwoording geroepen, zodat deze kan aangeven of a) deze berichten kloppen en b) of dit een indicatie is dat beleid en/of uitvoering gebreken vertonen. Vanuit het perspectief van veiligheid (zou de regering niet moeten ingrijpen?) wordt hier dus opheldering gevraagd zonder dat hier een relatie tussen veiligheid en privacy wordt gelegd. Ingrijpen is uiteraard het maken van een inbreuk, maar bij het (mogelijk) overtreden van een wet is het legitiem om te vragen wat de regering gaat doen om de overtreding te stoppen, zonder dat hier expliciet een standpunt over privacy naar voren hoeft te komen. De heer Çörüz spreekt zich hierbij immers niet uit over de kwaliteit van de wet en/of de rijkwijde, hij informeert slechts of deze wel correct wordt toegepast en maakt daarmee zijn rol als controleur van de regering waar.

Mevrouw Hennis (VVD): "Collega Berndsens sprak al over TFTP, het Terrorist Finance Tracking Program. De minister stelt in zijn brief dat de algemene conclusie is dat de overeenkomst goed is geïmplementeerd. Ik spreek nu over de huidige overeenkomst. Deze overeenkomst wordt door beide partijen adequaat uitgevoerd. De realiteit is dat ik van binnenuit echt andere geluiden verneem. In de brief valt te lezen dat zowel de transparantie als de onderbouwing van de Amerikaanse verzoeken te wensen overlaat. Ik vind dit nogal cruciaal. Wij hebben het over de onderbouwing en de transparantie van de verzoeken. Moeten wij dan niet eens ophouden met de zaken mooier voor te stellen dan ze zijn? Graag krijg ik een reactie van de minister." (29754, nr. 0208)

Mevrouw Hennis geeft hier aan dat de 'transparantie' en de 'onderbouwing' van de verzoeken te wensen overlaten. Hiermee geeft ze niet aan dat ze het programma niet goed vindt, maar dat de waarborgen in de praktijk niet in orde zijn. Zonder hierbij een relatie met veiligheid te leggen wordt aangegeven dat de privacy beter gewaarborgd dient te worden.

Mevrouw Hennis (VVD) vervolgt haar betoog: "Er wordt gesteld dat het kabinet positief staat tegenover het EU-PNR-voorstel, het voorstel voor de Passenger Name Records. Afgelopen zomer sprak staatssecretaris Teeven tot mijn blijdschap kritische woorden over de voorwaarden en omstandigheden waaronder Europese passagiersgegevens aan de Verenigde Staten worden verstrekt. Hij vond dit alles niet goed genoeg en dat was volgens mij zeer terecht. Zal dit kabinet zich ten minste net zo kritisch opstellen bij het Europese voorstel, de EU-PNR-richtlijn?"

Voor deze passage geldt hetzelfde als voor de vorige; Zonder hierbij een relatie met veiligheid te leggen wordt aangegeven dat de privacy beter gewaarborgd dient te worden.

Mevrouw Hennis (VVD) vervolgt haar betoog: “Ik heb een vraag over terrorismefinanciering. De voorkeur wordt gegeven aan autonome strafbaarstelling van terrorismefinanciering. Mijn vraag – maar dat is misschien ook meteen mijn onnozelheid – is: wat zal in de praktijk precies het verschil zijn? Kan de minister precies aangeven op welke punten de huidige Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme tekortschiet? Mijn laatste vraag – deze vraag heb ik al vaker gesteld – gaat over het Visa Waiver Program. Het blijft namelijk onduidelijk in hoeverre de relevante EU-lidstaten, de deelnemers aan het VWP, in dezen samen optrekken en dus de krachten bundelen. Beschikken deze landen over een zelfde MoU [Memorandum of Understanding], dezelfde tekst, bijvoorbeeld over de samenwerking met het Terrorist Screening Center of verschillen de eisen die door de Amerikanen worden gesteld per lidstaat? Zo ja, voltrekt zich hier dan wederom het welbekende verdeel-en-heersspelletje? Is er in dezen sprake van volledige wederkerigheid, want dit is niet onbelangrijk? Graag krijg ik een concreet antwoord van de minister.”

*Deze passage begint met een feitelijke vraag, ten aanzien van het VWP wordt er niet zozeer naar privacy en/of veiligheid verwezen, maar wordt verwezen naar de relatie tussen de Verenigde Staten en de landen in Europa. Door te verwijzen naar ‘het bekende verdeel-en-heersspelletje’ geeft mevrouw Hennis aan dat ze van mening is dat dit een ongelukkige situatie is. Door in te zetten op een gelijkwaardige relatie tussen de landen in Europa en de Verenigde Staten kan in de toekomst wellicht voorkomen worden dat gegevens doorgestuurd worden naar de Verenigde Staten, maar uit deze passage komt dit eventuele motief (nog) niet naar voren.
Deze passage wordt daarom niet aangemerkt als één waarin privacy of veiligheid een rol spelen.*

De heer Elissen (PVV) krijgt het woord: “Voorzitter. Het is en blijft altijd moeilijk om een periode van een halfjaar terug te kijken. Als wij er een jaar van maken, wordt dit nog lastiger. Als er onvoldoende punten op de agenda staan, heb ik er natuurlijk geen moeite mee als wij een keer overslaan.”

De heer Elissen kiest hierbij een insteek die anders is dan die van bijvoorbeeld Çörüz die aangeeft dat het overleg één keer per jaar plaatsvindt, tenzij er aanleiding is voor een frequenter overleg. De heer Elissen geeft aan dat er twee maal per jaar overleg dient te worden, tenzij er onvoldoende punten op de agenda staan. Over een mechanisme om te bepalen hoe er bepaald wordt of de punten op de agenda een overleg rechtvaardigen en of de regering dit dient te motiveren wordt niet ingegaan.

Hiermee wordt niet geacht een uitspraak te zijn gedaan over privacy of veiligheid of de positionering van deze onderwerpen ten opzichte van elkaar.

N.B. Voor de analyse wordt hieronder een passage uit het betoog van de heer Elissen naar voren gehaald omdat deze aansluit op de bovenstaande passage. Het gedeelte dat daardoor wordt overgeslagen wordt verderop in deze analyse behandeld.

De heer Elissen (PVV): “Net is al terecht gezegd dat de minister tot de conclusie komt dat er niet elk half jaar substantiële nieuwe ontwikkelingen te melden zijn. Hij

heeft dus het voornemen om de frequentie van deze overleggen terug te brengen tot eenmaal per jaar en dit alles te integreren in de jaarlijks te verschijnen rapportage van de contraterrorestrategie. Op zichzelf hebben wij daar niet echt veel moeite mee als daar aanleiding toe is, maar tegelijkertijd moet je wel voorkomen dat het hele waslijsten worden. Het is dus vooral afhankelijk van de situatie. Wat ons betreft is de voortgangsrapportage echter een onvoldoende monitor. Sterker nog, per voortgangsrapportage wordt een niet nader onderbouwde selectie van onderwerpen gemaakt en bovendien worden iedere keer andere onderwerpen belicht. Daarmee wordt het onmogelijk om vergelijkingen te maken tussen voortgangsrapportages onderling en om de voortgang te controleren. Dat is dus best wel moeilijk. Een heleboel onderwerpen spelen een rol. Bij sommige onderwerpen staat dat het nieuwe ontwikkelingen betreft. Dat nemen wij dan vanzelfsprekend aan, maar wordt echt op ieder onderdeel voortgang geboekt of worden steeds alleen de onderwerpen gepresenteerd die de minister graag laat zien? Dit zijn mijn vragen met betrekking tot de selectie. Het is prima om nieuwe onderwerpen in de voortgangsrapportage te zetten, maar het lijkt ons ook een goed idee om minimaal alle ontwikkelingen aan te stippen die in de vorige editie genoemd werden. Als wij een beetje mazzel hebben, kunnen wij daar namelijk in ieder geval een lijn in ontdekken. Onze vraag is dan ook om de halfjaarlijkse voortgangsrapportage te blijven sturen en in principe ook halfjaarlijks een algemeen overleg daarover te houden en daar tevens de monitor aan toe te voegen. Op die manier wordt een vergelijking tussen voortgangsrapportages echt mogelijk. Hiermee wordt ook rechtgedaan aan het woord «voortgangsrapportage».”

De heer Elissen vraagt hier de minister om gestructureerde informatie die periodiek wordt toegezonden om zo de regering te kunnen blijven controleren. Hieruit komt niet naar voren dat de heer Elissen aspecten met betrekking tot privacy of veiligheid benoemt of dat hij deze onderwerpen ten opzichte van elkaar positioneert.

Hieronder staat het fragment dat eerder aan bod kwam, maar voor de leesbaarheid hieronder is afgebeeld:

De heer Elissen (PVV): “Ik ga nu verder met iets actueels. Ik heb begrepen dat de minister gisteren op werkbezoek is geweest in de RAI en daar een experiment heeft omarmd dat op Schiphol loopt, de proef SURE. Ik ben er natuurlijk heel benieuwd naar of de minister zich ervan heeft vergewist dat het beveiligingsniveau tijdens dit experiment in ieder geval niet lager zal zijn dan het thans gebruikelijke veiligheidsniveau op Schiphol. Misschien kan de minister ons informeren over de opzet, de duur en de inrichting van het experiment en te zijner tijd natuurlijk ook over de bevindingen. Dit was slechts ter introductie.”

In dit fragment vraagt de heer Elissen om waarborgen ten aanzien van veiligheid, waarbij hij het niet heeft over privacy en ook geen relatie tussen veiligheid en privacy legt.

Na deze inbreng van de heer Elissen kwam een vraag van mevrouw Hennis (VVD): “Ik begrijp de opmerking van de heer Elissen en ik snap ook zijn punt over het controleren van de voortgang, maar de VVD-fractie vindt het niet noodzakelijk om halfjaarlijks een rapportage te krijgen. Een keer per jaar een update aan de hand van actualiteiten is voldoende. Het is niet nodig om vast te houden aan iets wat overbodig

blijkt te zijn. Ik ben het echter wel van harte met de heer Elissen eens dat de rapportage iets meer gericht zou kunnen zijn om beter de voortgang te kunnen controleren.”

In deze passage geeft mevrouw Hennis aan, dat ze vindt dat de Kamer haar controlerende rol ook kan invullen door met een jaarlijks voortgangsrapport genoeg te nemen. Er wordt hierbij geen relatie tussen privacy en veiligheid gelegd en de onderwerpen komen ook niet aan bod, maar de mate waarin de kamer toezicht kan houden op privacy- en veiligheidsaspecten van overheidsbeleid neemt hiermee af.

De heer Elissen (PVV) beantwoordt de vraag en vervolgt zijn betoog: “Onze ervaring is: wat je weggeeft, ben je kwijt. Het is nu dus misschien nog wat prematuur om te concluderen dat het overbodig zou zijn. Ik vind dat iets te snel, maar nogmaals, ook wij willen er niet keihard aan vasthouden. Ik hoop dat ik daarin voldoende expliciet ben geweest.”

Hier lijkt de heer Elissen de premise van mevrouw Hennis, dat het minder frequent informeren van de Kamer acceptabel is, te accepteren. Een relatie tussen privacy en veiligheid wordt hiermee niet gelegd, het gaat hier nog steeds om de mate en de aard van het toezicht dat de Tweede Kamer uitoefent.

De heer Elissen (PVV) vervolgt: “Ik heb nog een vraag over de NCTV-website. Waarom is een gedeelte van die website in het Arabisch? Is dit een soort pilot voor «meld terrorisme anoniem»? Zo ja, is die succesvol? Komen er meldingen binnen? Een letterlijk citaat uit de veertiende voortgangsrapportage: «In de afgelopen maanden is wel geconstateerd dat de pogingen om vanuit Nederland op jihad te gaan, vaker succesvol zijn.» Wat houdt dit in? Hoe komt het dat het dreigingsniveau daardoor niet is vergroot? Doet Nederland genoeg om de jihad-gang aan te pakken? Kan de minister vertellen hoe succesvol Nederland is? De minister heeft namelijk in het vorige algemeen overleg gezegd dat het mogelijk is om in concrete gevallen een uitreis tegen te gaan. Zijn op dat vlak inderdaad successen te melden? Kan de minister die eventueel kwantificeren? Kan de minister ook voorkomen dat terroristen of potentiële terroristen zich laten bijscholen in jihadgebieden? Zo ja, kan hij daar dan misschien ook iets over melden?”

De heer Elissen vraagt de minister hier om een toelichting bij een aantal constatering c.q. observaties. De vragen of Nederland genoeg doet om de Jihad-gang aan te pakken en te voorkomen dat potentiële terroristen zich laten bijscholen zijn vragen die erop gericht zijn te controleren of Nederland voldoende veiligheidsmaatregelen treft. Hier komt nog niet direct een standpunt naar voren, maar er is aandacht voor veiligheid terwijl de besproken maatregelen tevens een inbreuk maken op privacy. Over de privacy worden hier geen vragen gesteld.

Ik ga nu in op een ander citaat uit de voortgangsrapportage: «Daarnaast zou het besluit om een politiemissie naar de Afghaanse provincie Kunduz te sturen, ertoe kunnen leiden dat in ieder geval Nederlandse belangen in Afghanistan explicieter in beeld komen als gelegenheidsdoelwit.» Dat klinkt verontrustend. Hoe wordt de missie in Kunduz volgens de minister gezien door jihadistische groepen, als een militaire missie of als een politiemissie? Hoe komt het volgens de minister dat de jihadistische groepen het zo zien? Verder las ik in de rapportage: «De

voorbereidingen zijn gestart om tools» – dat zijn zaken om op internet te zoeken naar terroristische teksten binnen afbeeldingen en films – «die in ontwikkeling zijn op privacybestendigheid te toetsen». De minister schrijft dat daarmee invulling wordt gegeven aan het principe «security by design». Ik begrijp dit niet helemaal, maar dat zal ongetwijfeld ook aan mij liggen. Wordt hier misschien «privacy by design» bedoeld? Kan de minister dit even toelichten?

De heer Elissen informeert hier naar de missie in Kunduz en geeft met zijn kwalificatie dat het ‘verontrustend’ klinkt aan dat hij zich zorgen maakt over de ontwikkeling dat de Nederlandse belangen een gelegenheidsdoelwit kunnen gaan vormen. Hier komt nog niet direct een standpunt uit naar voren. Verder informeert de heer Elissen naar de tools waarmee het internet afgespeurd wordt. Deze vraag is tevens ‘feitelijk’ van aard en er wordt hierbij geen mening gegeven.

De heer Elissen vervolgt: “Ik ga nog even in op een andere actualiteit. Vandaag las ik in een stukje over de NCTV in de Telegraaf dat terroristen proberen om de appeltjes-groene Arabische Lente te kapen. Als terroristen het dadelijk voor het zeggen hebben in de Arabische landen of de opstandelingen grootscheeps voor hun zaak winnen, hebben wij ook in Nederland een probleem. Is de minister dit met ons eens? Welke maatregelen staan de minister voor ogen? Kunnen bijvoorbeeld de grenzen dichtgegooid worden voor mensen uit Libië, Jemen en andere landen? Zo nee, hoe voorkomt de minister dan dat getrainde jihadstrijders zich in Nederland vestigen? (29754, nr. 0208)

De heer Elissen stelt hier vragen over mogelijk risico van terroristen uit landen als Libië en Jemen. Aangezien hij aangeeft dat dit een probleem is, valt zijn vraag ‘hoe de minister voorkomt dat getrainde jihadstrijders zich in Nederland vestigen,’ te interpreteren als een opdracht/verzoek aan de minister om hier iets aan te doen. Hieruit komt het standpunt naar voren dat veiligheid hier prioritair is, aangezien er niet specifiek over terroristen gesproken wordt, maar gesproken wordt over ‘[het dichtgooien van de grenzen] voor mensen uit Libië’. Nu is de PVV sowieso voorstander van beperkingen op het gebied van immigratie en staat de PVV een strenger grenstoezicht voor en het valt niet uit te sluiten dat deze overwegingen binnen deze context mede een rol spelen. Uit het betoog komt dit niet naar voren, maar aan het probleem van jihadstrijders uit Libië, Jemen en andere landen wordt de oplossing ‘het dichtgooien van de grenzen’ gekoppeld. De heer Elissen richt zich hiermee primair op het veiligheidsaspect en verwijst niet impliciet of expliciet naar privacy.

De heer Elissen: “Ik kom nu op de samenvatting van het Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland 24. Daarin staat bijvoorbeeld dat de aanslagen in Griekenland en Italië vrees aanwakkeren voor geweld door anarchistische groepen in Europa. In dat kader, met name in verband met immigratie en asiel, is het de vraag of daar voldoende op wordt geanticipeerd, bijvoorbeeld – of misschien bij voorkeur – door immigranten uit die landen te weigeren of in ieder geval kritischer te zijn. Op de agenda staat ook nog de brief over de Nationale contraterrorismestrategie. In die brief wordt ingegaan op het beperken van de mogelijke schade na een eventuele aanslag. Ik lees in die brief echter niet hoe dit gaat gebeuren. Kan de minister dit wellicht nog even toelichten? De minister heeft ook aangegeven dat er in de contraterrorismestrategie meer aandacht komt voor cybercrime en cyberwarfare. Het

is echter de vraag of daar meer aandacht voor komt. Is er bovendien een verbinding met de Nationale Cyber Security Strategie? Kan de minister daar ook nog iets over zeggen? Ten slotte sluit ik mij graag aan bij de opmerking van mevrouw Hennis over EU-PNR. Ook ik vraag mij af of er daarbij voldoende waarborgen zijn voor de privacy.” (29754, nr. 0208)

De heer Elissen behandelt hier een aantal verschillende onderwerpen. Vanuit veiligheidsperspectief informeert hij bij de minister of deze de grenzen voor mensen uit bepaalde landen kan sluiten of kritischer te zijn. De vraag over de brief met betrekking tot de Nationale contraterrorestrategie is te kwalificeren als een vraag van feitelijke aard. Het tweede aspect ten aanzien van de Nationale contraterrorestrategie, is een vraag naar de reikwijdte van deze strategie. Hierbij geeft de heer Elissen aan dat hij twijfels heeft bij de invulling, waaruit afgeleid kan worden dat hij voorstander is van het verbinden van deze strategie met de Nationale Cyber Security Strategie en het besteden van meer aandacht aan cybercrime en cyberwarfare. Over privacyaspecten gaat deze vraag niet. Aan het einde van dit gedeelte informeert de heer Elissen, waar het over de EU-PNR gaat naar de waarborgen voor privacy. Hierbij informeert hij niet naar veiligheidsaspecten en legt hij geen relatie tussen privacy en veiligheid. Hij sluit wel af met een verwijzing naar privacy en benadrukt het belangrijk te vinden dat er waarborgen voor privacy zijn, waarmee hij aangeeft het onderwerp belangrijk te vinden.

Hierna komen de volgende vraag en het volgende antwoord:

Mevrouw Berndsens (D66): Zegt de heer Elissen nu eigenlijk dat je inwoners van Griekenland die misschien wel tot een anarchistische groep behoren, de toegang tot Nederland moet ontzeggen? Naar mijn idee zijn dat inwoners van Europa. Hoe wil de heer Elissen dit gaan doen?

De heer Elissen (PVV): Het zal mevrouw Berndsens niet zijn ontgaan dat ik de minister heb gevraagd hoe hij op die ontwikkeling anticipeert. Ik ben natuurlijk heel benieuwd naar dat antwoord. Ik denk dat het heel verstandig is om mensen die allerlei kwade ideeën hebben, te weren. Volgens mij is dat ook mogelijk. Ik wacht even op het antwoord van de minister en kom daar dan wellicht in de tweede termijn op terug.

Mevrouw Berndsens vraagt naar de uitvoerbaarheid van een maatregel die de heer Elissen voorstelde. De heer Elissen vat deze vraag als een feitelijke vraag op en geeft aan dat hij benieuwd is naar het antwoord van de minister. Daarna geeft hij aan dat de door hem voorgestelde maatregel wenselijk is, waardoor hij nogmaals kiest voor veiligheid voor de samenleving (vanuit het perspectief dat immigratie uit bepaalde landen hier afbreuk aan zou kunnen doen), boven de vrijheid van migranten zich in Nederland te vestigen.

Dan komt de eerste termijn van minister Opstelten: “Voorzitter. Ik dank de geachte afgevaardigden voor hun interventies. Ik begin met het algemene punt dat mevrouw Berndsens en enkele anderen aangaven, namelijk de wijze en de frequentie van rapporteren en hoe vaak wij de rapportages evalueren. Bovendien ga ik in op de interventie van de heer Van Hulst, waarover ik zelf iets heb gezegd. In het mondelinge vragenuur vlak na 9/11 dit jaar hebben wij daar ook even over gesproken

in de Kamer. Het verraste en verbaasde mij dat de heer Van Hulst niet ervan op de hoogte bleek te zijn dat wij een heel evaluatieproces onder de titel «rapport-Suyver» achter de rug hebben. Dat is mijns inziens een voorbeeld van de wijze waarop je zoiets moet doen. Ik heb het zelf als heel comfortabel en plezierig ervaren dat het kabinet en de Kamer zich bij dit belangrijke onderwerp zo zorgvuldig, open en niet in beton gegoten opstelden. Zo zit ik zelf ook in elkaar. Het verraste mij ook dat de heer Van Hulst op die dag, tien jaar na 9/11, met zulke opmerkingen kwam. Dat had ook eerder of later gekund; laat ik het zo zeggen. Wij hebben namelijk gewoon een afspraak. Je kunt veel van mij vinden, maar ik houd mij in ieder geval aan afspraken. De afspraak is om eens in de vijf jaar de terrorisme aanpak te evalueren. Omdat ik dat niet te lang wil laten duren, kom ik in de loop van volgend jaar met een gedegen voorstel voor een aanpak. Wij zullen dan met elkaar bezien op welke wijze wij dit gaan evalueren. Voor die tijd zullen wij ook geen maatregelen nemen om iets af te schaffen of toe te voegen, tenzij dit nodig is. Als er namelijk iets voorvalt, waardoor bekend wordt dat wij iets nooit meer moeten doen, zal ik niet zeggen: wij hebben een jaar geleden geëvalueerd en toen wij hebben dit afgesproken, dus dat doen wij niet. Er kunnen natuurlijk altijd omstandigheden zijn waardoor je afwijkt van de afspraken. Ik zal de terrorisme aanpak dus eens in de vijf jaar evalueren. Er is even over gedebatteerd, want mevrouw Bernds en de heer Pechtold hadden liever dat ik hier sneller mee zou beginnen. Ik wil echter liever de gemaakte afspraak volgen, maar ik doe dit voortvarend in de loop van volgend jaar. Wij zullen daarbij ook het punt van de financiën aan de orde stellen, maar ik vind het niet zo effectief om nu een financieel plaatje te maken met een overzicht van wat alles kost. Wat wij tot op heden hebben gedaan, houdt een heleboel mensen van de straat. Dit zal niet leiden tot andere maatregelen. Je moet natuurlijk altijd een kosten-batenanalyse in het hoofd hebben en proportioneel bezig zijn. De dreiging is momenteel beperkt, zoals dit debat ook aangeeft, maar als er dreiging is, is er natuurlijk altijd aanleiding om aan het bestaande instrumentarium vast te houden. Dit is de lijn en daarbij zou ik het willen laten. Het debat over de evaluatie van de commissie-Suyver eindigde eendrachtig. Dat vond ik wel mooi. Bij dit onderwerp is dat een mooie positie. Dit is alles wat ik hierover wilde zeggen. Ik zit er dus totaal open in.”

Minister Opstelten geeft aan dat hij aan de vijfjaarlijkse evaluatie wil vasthouden en suggereert hiermee tevens dat dit het type evaluatie het enige type evaluatie is waar het om gaat. Opstelten biedt totaal geen ruimte in zijn betoog voor een andere koers en kiest er toch voor om af te sluiten met ‘ik zit er dus totaal open in’. Een uitspraak of opinie over privacy, veiligheid of de relatie daartussen is niet uit het betoog af te leiden.

Mevrouw Bernds (D66) laat het daar niet bij zitten en plaatst een interruptie: “Is de minister het met mij eens dat het toch wel verstandig is om te bekijken wat de genomen maatregelen kosten? Als de minister dat nu niet wil doen, kan hij dan wel toezeggen dat hij bij de evaluatie de kosten helder in beeld zal brengen?”

Minister Opstelten reageert daarop: “Ik zal een voorstel doen waarin staat op welke wijze het kabinet denkt dat de evaluatie over vijf jaar moet plaatsvinden. Er zal natuurlijk altijd een kosten-batenanalyse aan de orde komen, maar gun mij even tijd om daar intelligent mee om te gaan in plaats van de rekenmeesters aan het werk te zetten om met financiële plaatjes te komen. Kan mevrouw Bernds mijn voorstel

even afwachten? Mag ik dat vragen? Ik kom ermee en zal dit punt betrekken bij het voorstel.”

Minister Opstelten blijft bij zijn verhaal en geeft aan, zoals hij al eerder aangaf, dat hij een voorstel naar de Kamer zal sturen.

Mevrouw Berndsens (D66) plaatst nog een slotconclusie: “Ik constateer een toezegging van de minister.”

Minister Opstelten beantwoordt de vraag en vervolgt zijn betoog: “Nee. Mevrouw Berndsens zei van tevoren al dat zij het mij lastig zou maken. Dat is ook haar taak. Het is echter mijn taak om vast te houden aan de ingezette lijnen en daarin consistent te zijn. Men kan mij veel verwijten, maar dit doe ik in ieder geval wel. Ik zal dus de financiën en de wijze waarop wij daarmee omgaan, meenemen in het voorstel voor de evaluatie. Natuurlijk zijn er kosten. Natuurlijk moet je de financiën betrekken bij een evaluatie. Dat zullen wij ook doen, maar hoe wij dat doen, is iets anders. Wij zullen elkaar nog daarover spreken. Ik hoop dat mevrouw Berndsens dan zeer tevreden is. Dan mag zij zeggen dat ik goed naar haar geluisterd heb. Heeft het zin om halfjaarlijks met een rapportage te komen? Enkelen hebben dat gevraagd en ook intern hebben wij daarover gesproken. Wij zijn er volledig van overtuigd dat wij dit niet zouden moeten doen; eens in het jaar is voldoende. Ik zal echter wel per kwartaal een dreigingsanalyse sturen naar de Kamer en daar gaat het de leden der Kamer om. Zij willen weten wat er aan de hand is en wat de actuele gegevens zijn. Zij willen informatie over de actualiteit en het beeld dat ik mij daarbij vorm. Als de Nationale Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid uit de Telegraaf wordt geciteerd, zijn dat citaten die de Telegraaf heeft overgenomen uit de dreigingsanalyse die de Kamer heeft gekregen. Meestal zijn de citaten letterlijk, met hier en daar een kleine toevoeging voor rekening van de journalist. Als ik een foto van de coördinator zie, lees ik het bijbehorende stuk natuurlijk meteen. De teksten op zich herkende ik direct, omdat ik dat stuk naar de Kamer heb gestuurd. Graag spreek ik met de Kamer af dat wij één keer per jaar een monitor en een keer per kwartaal een dreigingsanalyse naar de Kamer sturen. Als er iets aan de orde is, informeer ik de Kamer natuurlijk altijd, want ik heb een informatieplicht naar de Kamer.”

Minister Opstelten maakt een opmerkelijke draai. Eerder gaf hij aan: “Ik zit er dus totaal open in.” Nu meldt hij: “Het is echter mijn taak om vast te houden aan de ingezette lijnen en daarin consistent te zijn. Men kan mij veel verwijten, maar dit doe ik in ieder geval wel.” Van de eerder vermelde openheid blijkt bij nadere beschouwing dus géén sprake te zijn.

Verder geeft minister Opstelten aan volledig van alle ontwikkelingen op de hoogte te zijn en controle over de situatie te hebben. Hij vertelt de Kamer dat journalisten eigenlijk nooit met iets nieuws komen en dat ze op zijn best uit de departementale stukken citeren, die minister Opstelten bovendien persoonlijk aan de Kamer stuurt! Hij stelt de Kamer ten slotte gerust door aan te geven de Kamer ‘natuurlijk’ altijd te informeren omdat hij een ‘informatieplicht’ heeft. Opstelten probeert hiermee vragen weg te wuiven terwijl hij geen inhoudelijke uitspraken doet en op de beginpassage na ook geen vragen beantwoordt.

De heer Elissen bemerkt dat hij geen antwoord heeft gekregen en stelt een vraag: “Ik weet niet of de minister nog ingaat op de vorm en inhoud van de monitor, zodat wij ook echt kunnen monitoren.”

Minister Opstelten antwoordt daarop: “Natuurlijk zal ik er rekening mee houden dat monitoren echt monitoren is. Het is een iets steviger stuk dan alleen afvinken en bezien of wij alle dingen die wij vroeger hebben toegezegd, zijn nagekomen. Het is geen voortgangsrapportage. Monitoren is iets belangrijker. Daarbij worden de volgende vragen beantwoord: wat doe je, wat is er aan de hand en wat zijn de vergezichten? Je laat daarin ook iets van je visie zien. Ik begrijp de opmerking van de heer Elissen echter heel goed en houd daar ook rekening mee.”

Het antwoord van minister Opstelten blinkt wederom niet uit in helderheid en een concrete toezegging is niet te bespeuren.

De heer Elissen (PVV) vervolgt: “De minister kennende en erop vertrouwend dat hij de opmerkingen meeneemt, ga ik ervan uit dat die monitor in de toekomst in ieder geval zodanig is ingericht dat wij daar iets van voortgang aan kunnen aflezen en dat wij in ieder geval een aantal vaste parameters daarin zullen terugzien, naast alle losse, vernieuwende elementen.”

De heer Elissen probeert de minister te bewegen toch iets concreter te worden.

Minister Opstelten vervolgt zijn betoog en besluit daarbij niet nader in te gaan op de wensen van de heer Elissen: “Mevrouw Berndsen merkte een belangrijk punt op, namelijk de lokale signalering van de geradicaliseerde eenlingen. Zij vroeg of in dit verband aanvullende maatregelen worden getroffen. Er wordt aangesloten bij het huidige lokale radicaliseringsbeleid dat sinds jaren goed verloopt. Dat is heel belangrijk. Er wordt bovendien geïnvesteerd in aanvullende kennis en handelingsperspectieven. Op dit moment vinden onderzoeken en analyses op dat vlak plaats. Bij de eenlingen zijn wij gewoon op zoek; wij weten daar niet alles van. Daarvoor hebben wij het lokale bestuur en de lokale autoriteiten hard nodig. Wij zetten ons dus daarvoor in. Meerderen hebben gevraagd welke strategie er gebruikt wordt om radicaliserende eenlingen te ontdekken en te stoppen. Dit is een belangrijk onderwerp. Het tijdig ontdekken en tegenhouden van een geradicaliseerde eenling is echter ongelooflijk moeilijk. Een eenling communiceert zelden over zijn gewelddadige plannen en geeft vaak ook weinig of geen signalen af. Dat moeten wij helaas onderkennen. Uit de Nationale contraterrorismestrategie die vandaag op de agenda staat, blijkt dat de inlichtingen- en politiediensten prominent aandacht geven aan de vroegtijdige detectie van geradicaliseerde eenlingen. Het monitoren van het internet is een van de manieren om indicaties voor radicalisering te vinden. Daar wordt momenteel fors op ingezet. Daarnaast zijn met name eerstelijns werkers, zoals wijkagenten, buurtwerkers et cetera in een positie om signalen over radicaliserende eenlingen op te pikken. Zij zullen daar nog beter op worden toegerust. Onze steden hebben dat soort netwerken en kunnen met een enkele beweging of met een enkel signaal de stad de thermometer aanleggen en doen dit ook met een zekere consistentie. Dat is belangrijk; het is goed dat wij die netwerken hebben ontwikkeld.”

Minister Opstelten licht bestaand beleid toe en houdt het neutraal. Wanneer hij het heeft over ‘het monitoren van het internet,’ dan gaat dat over een maatregel om de

veiligheid te vergroten waarbij deze maatregel een potentiële inbreuk maakt op de privacy. Hoe dit in de praktijk uitpakt, komt uit dit betoog echter niet naar voren. Hieruit kan niet direct een standpunt worden afgeleid.

De heer Çörüz (CDA) plaatst een interruptie: “Wellicht is dit het geschikte moment om een punt van zorg onder de aandacht te brengen. Ik ben het volledig met de minister eens dat je dit om te beginnen goed lokaal moet monitoren. De minister noemde ook de desbetreffende diensten: politie en anderen. De minister noemde dit «vroege detectie». In dit verband wijs ik op mijn motie waarin ik vraag om ervoor te zorgen dat geradicaliseerden geen wapen krijgen. Wat schetst mijn verbazing? Uit het antwoord op mijn vragen of er een koppeling is tussen de AIVD en de politie die een vergunning geeft, blijkt dat dit helemaal gescheiden trajecten zijn. Hoe komt de minister dus erachter dat iemand die geradicaliseerd is of wiens familie geradicaliseerd is, in het bezit komt van een wapen? Ik vind het antwoord op mijn vragen enigszins bestuurlijk, want daarin wordt aangegeven dat men gemeend heeft, de bestanden gescheiden te houden. Ik begrijp dit allemaal wel, want het gaat om politieke principes, maar hoe komt de minister er dan achter? Hoe gaat de minister het zo organiseren dat die geradicaliseerde geen wapen krijgt?”

De heer Çörüz benadrukt veiligheidsaspecten, maar de methodiek en de waarborgen achter zijn gewenste (bestanden)koppeling worden niet nader toegelicht. Hij vraagt ook aan de minister hoe deze gaat ‘organiseren dat die geradicaliseerde geen wapen krijgt’. Hij positioneert wat dat betreft veiligheid dan ook niet tegenover privacy, maar vraagt wel wat de minister gaat doen om te zorgen voor meer veiligheid.

Minister Opstelten: “Ik herken hierin de consistentie en vasthoudendheid van de heer Çörüz. Hij heeft die vraag namelijk al eerder gesteld. Collega Donner is verantwoordelijk voor de AIVD. Dat is niet omdat men dacht dat men die verantwoordelijkheid beter niet aan mij zou kunnen geven, maar omdat dit functioneel gescheiden moet blijven; het is beter om dit absoluut gescheiden te houden. Dat is zowel voor mij als voor collega Donner een goede zaak en het is ook goed voor de positie van de AIVD. Wat dat betreft ben ik een geharnast bewindspersoon; het is goed om dit gescheiden te weten. Ik moet er echter wel van op aankunnen dat ik de gegevens krijg, zodra ik ze nodig heb. Daarom hebben wij de NCTV. Die krijgt alle gegevens van de diensten als daar aanleiding toe is en coördineert die. Hij hakt de knopen door over wat er moet gebeuren met de gegevens, want de AIVD heeft geen operationele bevoegdheden en dat is ook belangrijk. Ik wil aan dit principe vasthouden. Daar moeten wij geen enkel misverstand over laten ontstaan. Ik heb net het rapport van de Onderzoeksraad voor Veiligheid over de situatie in Alphen aan de Rijn ontvangen. Het gaat daarin over wapenbezit en over risicopersonen die wapens bezitten. Dat is natuurlijk een andere situatie, maar dit heeft hier wel mee te maken. Ik heb al eerder gezegd dat ik dit soort situaties ook zal bekijken in het kader van het antwoord dat ik naar de Kamer zal sturen in de loop van deze maand. Mijn positie hierin is niet gemakkelijk, want ik overschrijd niet de grens om bij elke wapenvergunning aan de AIVD te vragen of er iets is met betrokkenen. Dat kunnen wij niet en in die situatie mogen wij ook niet verzeild raken, zeg ik er bij voorbaat bij.” (29754, nr. 0208)

Minister Opstelten legt uit hoe de overheid in elkaar zit en aan het einde geeft hij aan dat er niet zondermeer gegevens uitgewisseld kunnen worden. In relatie tot de

vragen van Çörüz plaatst minister Opstelten zich hier tegenover. Hij benoemt het aspect privacy niet expliciet, maar geeft aan dat er een scheiding bestaat tussen de AIVD en opsporingsdiensten en dat hij dit zou zal houden. Hiermee verdedigt hij een waarborg waarmee privacy beter beschermd blijft. Opvallend is dat minister Opstelten in deze passage eigenlijk alleen over waarborgen spreekt en niet aangeeft hoe hij iets gaat doen (of zou kunnen doen) aan het probleem dat wapenvergunningen ook bij risicopersonen terecht kunnen komen. Het niet controleren van iedereen die een wapenvergunning heeft of krijgt is een keuze waarbij privacy boven veiligheid wordt gesteld. Het kan uiteraard zijn dat hier nog andere motieven (zoals kosten of capaciteit) een rol spelen, maar dat blijkt niet uit het betoog.

De heer Çörüz (CDA) neemt daar niet zondermeer genoegen mee: “Ik heb een vervolgvraag om dit scherp te krijgen. Ik deel de visie van de minister dat je die trajecten in beginsel gescheiden moet houden. Wij spreken vandaag met de minister over terrorisme. Daaraan vooraf gaat radicalisme. Ik moet er niet aan denken dat wij met de minister moeten gaan praten over een persoon zoals Breivik, maar dan in Nederland; iemand die geradicaliseerd is, aan een wapen is gekomen en de manier waarop hij daaraan is gekomen. Wij moeten niet achteraf zo’n situatie krijgen. Hoe de minister het regelt, via de NCTV of anders, is minder belangrijk, als er maar op gezette tijden signalen zijn over mensen aan wie wij geen wapen moeten toestaan, zodat wij niet achteraf een discussie krijgen over de wijze waarop wij het hadden moeten organiseren et cetera. Dan zijn wij namelijk te laat.”

De heer Çörüz gaat niet mee met het verhaal van Opstelten, die de grens trekt niet bij iedereen die een wapenvergunning heeft te laten onderzoeken door de AIVD. Hij spreekt dan ook over ‘in beginsel’ en spreekt vervolgens over ‘terrorisme’ en geeft Breivik als voorbeeld. De heer Çörüz wil de veiligheid gewaarborgd hebben, kost wat het kost. Hij geeft daarbij niet expliciet (en ook niet impliciet) aan dat dit wat hem betreft ten koste van de privacy kan gebeuren en daarom wordt deze passage aangeduid als één waarbij aandacht gevraagd wordt voor veiligheid, zonder dat er daarbij op privacyelementen wordt ingegaan.

Minister Opstelten vervolgt: “De heer Çörüz kan erop rekenen dat wij aandacht hebben voor geradicaliseerde, terroristische eenlingen. De heer Çörüz wijst in dit verband op Noorwegen. Het is de taak van de diensten om te achterhalen welke mensen signalen afgeven dat zij vatbaar zijn voor radicalisme en dat zij totaal op de verkeerde weg zijn. Vervolgens is het aan mij en de NCTV om direct op te treden. Wij dienen met scherp te opereren. De heer Çörüz heeft uitstekend geformuleerd dat dit de lijn is waarop mijn verantwoordelijkheid zich manifesteert.”

Minister Opstelten blijft bij zijn verhaal en introduceert geen nieuw standpunten.

Mevrouw Bernds en (D66) interrumpeert: “De minister legt terecht uit hoe de lokale gemeenschappen, de gemeenten, betrokken worden bij het eventuele detecteren van die verwarde eenlingen. Ik weet dat de AIVD ooit een heel mooi programma had voor wijkagenten om te kunnen signaleren. Kunnen mensen die in dienst zijn van een gemeente, ook op een dergelijke manier leren signaleren?”

Mevrouw Bernsen stelt een vraag over een oud programma, waarvan ze aangeeft dat ze het 'mooi' vindt. Ze lijkt met haar vraag te suggereren dat het programma uitgebreid dient te worden. Een standpunt over privacy of veiligheid komt hieruit nog niet naar voren. Mocht dit programma een alternatief zijn voor andere methoden om 'verwarde eenlingen' op te sporen en mocht dit programma minder inbreuk op bijvoorbeeld privacy maken, dan valt hier wellicht wél een standpunt uit af te leiden.

Minister Opstelten geeft antwoord: "Absoluut. Je moet mensen scholing en educatie geven over wat zich überhaupt kan voordoen in de dreiging van terrorisme. Ik weet uit eigen ervaring dat dit ook bij mensen van de gemeente gebeurt. Wij moeten daarvoor ook de burgemeesters meekrijgen, maar die opereren in ons land uitstekend op dat vlak. De politie, de wijkagenten moeten hieraan meedoen, evenals allerlei andere mensen die in die situatie een rol kunnen spelen. Dat is het lokale netwerk. Dat is de verdienste van de manier waarop wij in ons land richting hebben gegeven aan de contraterroreeraanpak. De tijd is over dat mensen dit onzin vinden. Men heeft gevoel voor de sense of urgency, zonder daarin te overdrijven. Die kunst hebben wij ontwikkeld in de afgelopen tien jaar en daar kunnen wij best een beetje trots op zijn. Wij moeten nu geen andere weg op gaan, maar dit verankeren, borgen en scherp daarin blijven. Het verbeteren van het zicht op de toegang van de risicopersonen tot wapens en explosieven of kunstmest is buitengewoon belangrijk. Via wetenschappelijk onderzoek en internationaal overleg wordt geprobeerd om meer inzicht te krijgen in individuele radicaliseringsprocessen. Deze inzichten zullen ten goede komen aan de nog verder te ontwikkelen aanpak. Hoe staat het met de kosten van de bodyscanners voor de beveiliging van de burgerluchtvaart? In 2006 zijn vijftien bodyscanners aangeschaft. De kosten hiervoor zijn betaald door de douane, de NCTV en Schiphol samen. Naar aanleiding van het kerstincident in 2009 zijn 60 nieuwe scanners aangeschaft en vanwege de urgentie van de inzet daarvan heeft het ministerie van Veiligheid en Justitie een deel van de kosten betaald. De rest is betaald door Schiphol, dat de kosten via de security service charge doorberekent aan de passagier; dat lijkt mij terecht. Wat is de stand van zaken met betrekking tot de vloeistoffenmaatregel op de luchthavens? Ik zal straks in dit verband nog even ingaan op de vraag van de heer Elissen, want gisteren stond ik om 08.00 uur in de RAI de IATA toe te spreken. Op dat congres ging het ook hierover. Het is mooi dat wij dat grote congres en alle deskundigen van de hele wereld een paar dagen in ons land hebben. In Europees verband werken de Commissie, de lidstaten en de luchtvaartsector aan het wegnemen van alle beperkingen voor het meenemen van vloeistoffen voor 29 april 2013. Die tijd is nodig om tot een geharmoniseerde aanpak binnen de EU te komen, maar ook om hierover, gezien het internationale karakter van de burgerluchtvaart, goede afspraken te maken met bijvoorbeeld de VS, Canada en Australië. In de aanloop naar de IATA-conferentie hebben wij hier enige bezoekers uit andere landen gehad om het hierover te hebben. Wij hebben in vergelijking met andere landen een heel unieke samenwerkingsvorm om alle bescherming, protectie en security binnen de burgerluchtvaart telkens tegen het licht te houden. Op dit vlak wordt samengewerkt tussen alle betrokken overheden en alle private sectoren. Wij voeren dus een gedegen, goed en kwalitatief zeer hoogwaardig beleid. Dat werd gisteren op het IATA-congres goed naar voren gebracht door de CEO van Schiphol. Ik kom nu op het voorstel van mevrouw Bernsen in verband met de TFTP. Ik vat mijn antwoord kort samen: dit voorstel gaat te ver. Mevrouw Bernsen refereerde aan de standpunten die het kabinet in de BNC-fiche heeft neergelegd. Wij hebben behoefte aan een nadere onderbouwing van de noodzaak

en de proportionaliteit van een dergelijk systeem. Dit is ook vaak in de voorbespreking van de JBZ-Raad aan de orde geweest, evenals de financiële onderbouwing. De Commissie moet daarvoor een impact assessment aandragen, zodat wij een goed inhoudelijk oordeel kunnen vellen over alle ins en outs. Ik verval in herhaling, want ik heb dit reeds gezegd in antwoord op vragen van de heer Schouw tijdens het algemeen overleg in verband met de JBZ-Raad onlangs. Ik voeg eraan toe dat het mijns inziens goed zou zijn als de Commissie het Europees Parlement consulteert op dit terrein. Het Commissiestandpunt is namelijk rechtstreeks terug te voeren op een afspraak met het Europees Parlement bij de totstandkoming van de TFTP-overeenkomst in 2010. Sommigen herinneren zich dat; mevrouw Hennis, u zou zich dat net kunnen herinneren. Tegelijkertijd lijkt er een kloof te bestaan tussen deze mededeling en de verwachtingen van het Europees Parlement. Ik ben er heel duidelijk over. Wij staan daar scherp in; ik heb niets toe te voegen aan wat ik toen zei. Eerder nemen wij geen standpunten in. De Commissie weet dit. Wij herhalen dit continu bij de vergaderingen van in de JBZ-Raad.”

Minister Opstelten geeft aan dat het voorstel van mevrouw Berndsens in verband met TFTP te ver gaat. Vervolgens geeft hij echter aan geen standpunt in te nemen: “Tegelijkertijd lijkt er een kloof te bestaan tussen deze mededeling en de verwachtingen van het Europees Parlement. Ik ben er heel duidelijk over. Wij staan daar scherp in; ik heb niets toe te voegen aan wat ik toen zei. Eerder nemen wij geen standpunten in. De Commissie weet dit.” Hier is een tegenstelling te bespeuren waaruit af te leiden is dat hij het voorstel dat er ligt steunt, anders kan het niet zo zijn dat minister Opstelten vindt dat het voorstel van mevrouw Berndsens te ver gaat. Het is hiertoe belangrijk te weten dat de TFTP hetzelfde is als de Fiche waarnaar mevrouw Berndsens eerder verwees. Hij verwijst hier specifiek naar de inbreng die mevrouw Bernsen aan het begin van het overleg had, namelijk: “Ik maak nog een opmerking over de fiche over het Europees systeem voor het traceren van terrorismefinanciering. Mijn fractie heeft hier nogal wat principiële bezwaren tegen. Dit is ook in het Europees parlement naar voren gebracht. Wij zouden eigenlijk uitsluitend de filtering van data op Europees grondgebied willen om een einde te maken aan de overdracht van de databank aan de Verenigde Staten. Het actuele voorstel gaat eigenlijk nog verder dan wat de Amerikanen willen en doen. Wat privacybescherming betreft, gaat het eigenlijk wel heel erg ver.”

Hier draait Opstelten de propositie van mevrouw Bernsen om en geeft aan dat juist zij degene is die ver gaat. Minister Opstelten past hier nog een handige truc toe, hij lokt met zijn laatste opmerkingen een reactie van mevrouw Hennis uit. Hij gebruikt eerst al andere termen dan mevrouw Bernsen gebruikte, en doet nu ook een poging om eerst het gesprek met mevrouw Hennis aan te gaan. De discussie met mevrouw Berndsens valt zo volledig in het niet.

Mevrouw Hennis besluit ook om te reageren op de minister: “De minister prikkelt de voormalige rapporteur van het Europees Parlement, vooral op het punt van TFTP en SWIFT.”

Minister Opstelten: “Dat was geenszins mijn bedoeling.”

Mevrouw Hennis-Plasschaert (VVD): “In mijn vorige rol heb ik gezegd dat het, als deze gegevens en dit inzicht zo belangrijk zijn in de strijd tegen terrorisme, aan te

bevelen is om dit op Europees grondgebied te analyseren en geen data in bulk over te dragen aan een andere groot-macht, ook al is dat onze bondgenoot, de Verenigde Staten. Dat was het uitgangspunt voor een Europees TFTP. Als die sleutel van de Amerikanen zo ingewikkeld is, zeg dan tegen hen: help dan een beetje, want jullie zijn onze bondgenoot. Het eerste punt waarover duidelijkheid moet komen, is dus dat het nut, de noodzaak en de toevoegde waarden van het TFTP nu voor eens en altijd moeten worden aangetoond.”

Minister Opstelten: “Zeker, dat zijn wij dus wederom met elkaar eens. Dat zei ik ook. Het is fijn dat u dit in alle scherpheid nog eens aan mij vraagt, want dit moet op tafel komen. We moeten de grote meerwaarde zien. De andere vragen zijn: «waarom is dit?» en «waarom zal dit?» U moet niet vergeten dat er al een heleboel gebeurt en dat wij iets willen wat beter is dan wat er nu is. Daar moet je niet te lang mee wachten. Daar kom ik straks met een ander punt op terug.”

Minister Opstelten probeert de discussie te beëindigen door te concluderen dat hij en mevrouw Hennis het met elkaar eens zijn.

Mevrouw Hennis accepteert die propositie niet geheel en vervolgt: “Ik ben nu terug in mijn rol als Kamerlid. Ik ben het van harte met de minister eens dat wij de meerwaarde moeten zien, maar ik daag de minister ook uit. Misschien wil hij hier nu niet op reageren, maar als blijkt dat die meerwaarde er niet is, wat dan? Wat zijn dan de gevolgen voor de met de Amerikanen gesloten overeenkomst?”

Minister Opstelten: “Zo ken ik mevrouw Hennis niet. Dat zijn alsdan-vragen en daar ga ik totaal niet van uit. Ik ga er echt van uit dat die meerwaarde gewoon wordt aangetoond. Anders zijn we met een onderwerp bezig waaraan ik geen tijd wil besteden. Er is behoefte aan het kennen van die data. We weten ook hoe het nu loopt. Dan moet je bij de verbetering in het hele systeem vragen wat de meerwaarde is. Die meerwaarde moeten wij in deze tijd glashelder en transparant aantonen. Ik ga ervan uit dat dit ons samen met de Commissie gaat lukken, maar we zijn er dus nog niet. Ik ben nog niet tevreden. De heer Çörüz vroeg hoe het kan dat iemand die op de terroristenlijst staat, les geeft. Dat is een relevante vraag. Het gaat om de zogenaamde taal- en cultuurlessen, die overigens buiten de reguliere schooltijden en buiten de bestaande bekostiging plaatsvinden; daar moeten wij precies in zijn. Deze lessen vinden plaats in het weekend of na de schooltijd. Het zijn dus geen scholen die onder toezicht staan van de Nederlandse overheid en de onderwijsinspectie; ook daar moeten wij heel precies in zijn. Na het vonnis in de strafzaak tegen de LTTE-aanhangers zal het Openbaar Ministerie het onderwerp van de scholen, in het bijzonder de sluiting daarvan, aan de orde stellen bij de gemeenten. Dit vonnis wordt deze maand verwacht.”

Minister Opstelten begint hier meteen met een drogreden. Hij gaat er namelijk vanuit dat meerwaarde van hetgeen waarmee hij bezig is wordt aangetoond, anders zou hij met een onderwerp bezig zijn waaraan hij geen tijd wil besteden. Uit onderzoek kan natuurlijk van alles blijken, ook dat de minister niet goed bezig is. Als je ergens mee bezig bent, dan houdt dat immers niet automatisch in dat je louter en alleen vanwege het feit dat je er mee bezig bent, op de goede weg zit. Dit is de zogenaamde ‘logische kloof’ waar minister Opstelten instapt.

Vervolgens gaat minister Opstelten in op de vragen van de heer Çörüz over de personen, verbonden aan een organisatie die op de terrorismelijsten staat, die les geven op scholen. Tenminste, hij geeft een antwoord, of hij daadwerkelijk op de vragen in gaat valt nog te bezien. Hij doet dit door de definitie van 'school' anders te interpreteren. Hij heeft het in zijn antwoord niet over een 'school' maar over een 'schoolgebouw'. Çörüz accepteert dit niet, waardoor de volgende discussie ontstaat:

De heer Çörüz (CDA): “De minister stapt er wel heel snel overheen. Ik vind het ingewikkeld om mijn buurvrouw uit te leggen dat, als wij mensen en organisaties op een terrorismelijst plaatsen – dat doen we zorgvuldig en dat doen we niet voor niets, want dat zijn gevaarlijke organisaties en personen – die lieden vervolgens lesgeven, ook al weet ik dat die lessen niet worden bekostigd en buiten het reguliere systeem vallen. De eerste vraag moet zijn hoe dit kan. De inhoud van de lessen et cetera vind ik dan even van secundair belang. Hoe kan dit? De Nationale Recherche is hierop gestuit. Ik denk dat ook de AIVD en de NCTV hierop zijn gestuit. Moeten wij niet veel meer voorkomen dat dit gebeurt? Het is van tweeën één. Als die organisaties en personen met goede redenen op die lijsten staan, moet je niet willen dat die lieden vervolgens les kunnen geven.”

Minister Opstelten: “Zeker. Ik wil het even kort samenvatten, want ik dacht dat ik glashelder was. Als het deze maand verwachte vonnis in de strafzaak tegen die LTTE-aanhangers – dat is natuurlijk afhankelijk van wat daar aan de hand is; dat moet gewoon duidelijk zijn – daar aanleiding toe geeft, kunnen de gemeenten natuurlijk maatregelen nemen en die scholen sluiten. Dat kan wel. Om misverstanden te voorkomen: de scholen staan niet op die lijst; de LTTE staat op de lijst. We leven natuurlijk in een rechtsstaat. Het Openbaar Ministerie heeft nu gewoon een zaak en het vonnis komt deze maand.

De heer Çörüz (CDA): “Dat vind ik ingewikkeld. In de door u genoemde rechtszaak gaat het om een verdenking van chantage, het ophalen van geld et cetera. In die rechtszaak wil, mag en kan ik niet interveniëren, maar u als minister en wij als parlement hebben gezegd dat die organisaties en personen niet deugen. Daarom staan zij op die lijst. Ik vind dat u moet zeggen dat zij helemaal geen les mogen geven in die scholen.”

Minister Opstelten: “Dan zeg ik het nog een keer. Het is goed dat de heer Çörüz die vraag stelt, want dan ontrafelen wij dit. Het is voor de heer Çörüz ook goed om de precieze informatie te hebben. Er staan geen personen op die lijst; de LTTE staat op die lijst. Daar hebben wij het over. Er is nu een zaak van het OM. Wij hebben dus geen lijst met allerlei personen; het gaat om de LTTE. Daar is het OM nu mee bezig. Wanneer het vonnis er is, kunnen de gemeenten op basis van dat vonnis optreden. Dat vind ik glashelder.”

De heer Çörüz (CDA): Dit zijn toch personen van de LTTE die lesgeven? Het is van tweeën één. Er moet eigenlijk gezegd worden: u komt die school niet in, want u mag geen lesgeven. Die strafzaak is een afgeleide hiervan. Die moet gewoon zijn richting krijgen, maar je kunt mensen en organisaties niet op een lijst plaatsen en vervolgens toestaan dat vertegenwoordigers van die organisaties les geven. Dat wordt dan ingewikkeld.

Minister Opstelten: U gaat nu dwars door een zaak, want hier is natuurlijk de Nationale Recherche aan de orde. Er is een zaak van het OM. De LTTE is de organisatie. We gaan natuurlijk bekijken of het juist is dat het in die zaak om de LTTE gaat. Er wordt een vonnis gewezen en dan kan er worden opgetreden. Ik vind het echt glashelder.

De heer Çörüz (CDA): “Ik pak het er nog maar even bij: «Tamil Tijgers beheren 21 Nederlandse scholen».”

Minister Opstelten: “Waar staat dat? Waaruit hebt u dat? Uit een krant?”

De heer Çörüz (CDA): “Ja, volgens mij het Algemeen Dagblad. Dat zult u ook wel hebben.”

Minister Opstelten: “Dan nog is het zo dat het gaat om de LTTE, de organisatie. Natuurlijk gaat het om de Nationale Recherche, want het OM doet niets zonder de politie en de Nationale Recherche. Het is dus aangekaart en het dient voor de rechter. Het OM heeft dit aangekaart. Deze maand wordt vonnis gewezen en dan kan men optreden. Dat hoort bij de rechtsstaat waarin wij leven. Met een lijst van de Nationale Recherche kun je niet zomaar allerlei maatregelen nemen, tenzij daar aanleiding toe is en je dit staande kunt houden voor de rechter.”

De voorzitter: “Mijnheer Çörüz, dit is de laatste keer op dit punt.”

De heer Çörüz (CDA): “Ik wil het scherp hebben. We hebben toch een lijst, die in de volksmond «terrorismelijst» wordt genoemd? Daar staan personen en organisaties op. Die staan daar met goede redenen op, omdat zij als gevaarlijke mensen of organisaties worden beschouwd.”

Minister Opstelten: “Nee, de school staat daar niet op.”

De heer Çörüz (CDA): “Nee, ik heb het over de Tamil Tijgers. Die staan op die terrorismelijst.”

Minister Opstelten: “Nogmaals: de LTTE staat daarop. De Nationale Recherche heeft rapport uitgebracht. Dat hebt u op de een of andere manier gezien; ik weet niet hoe. Dit is voor het OM aanleiding om maatregelen te nemen. Niemand anders dan het OM kan dit in ons land. Het OM daagt voor de rechter en de rechter doet een uitspraak. Met die uitspraak kunnen maatregelen genomen worden. Hoewel dit buiten het reguliere onderwijs valt – dat wil ik ook nog een keer zeggen, want het is niet zomaar een school en de onderwijsinspectie heeft er niets mee te maken – kan men dan op andere gronden maatregelen nemen. Ik moet echter wel eerst die uitspraak van de rechter hebben.”

De heer Çörüz (CDA): Mijn punt is dat de Tamil Tijgers kennelijk 21 scholen beheren. Dat had niet mogen gebeuren. Los daarvan zie ik dat de Tamil Tijgers geld inzamelen en afpersen en dat dit heeft geleid tot een rechtszaak. Die rechtszaak moet zijn beloop hebben, maar dat is het tweede punt. Ik vind het ingewikkeld dat wij in Nederland kennelijk toestaan dat organisaties of personen die op een terrorismelijst staan, scholen beheren of lesgeven. Dat is mijn punt.

Minister Opstelten: “Nee, dat is een verkeerde indruk. Er is ook geen enkele aanleiding om dat te vinden. De Nationale Recherche en het OM hebben goed geacteerd; we wachten nu op de rechter. Met die gegevens in de hand kun je maatregelen nemen, maar er moet buitengewoon zorgvuldig worden geopereerd door de politie en bijvoorbeeld de gemeenten. Als daar aanleiding voor is, zal ervoor gezorgd worden dat dit gebeurt. Nu begrijp ik het beter, want ik dacht gewoon aan de normale rechtsgang: Nationale Recherche, het Openbaar Ministerie, vonnis van de rechterlijke macht en optreden. Dat kan natuurlijk ook, maar het is dus nooit de bedoeling van de heer Çörüz geweest om daar één woord aan te wijden. Met bepaalde gegevens in de hand gaan wij natuurlijk altijd naar gemeentebesturen om te zeggen: nu is het afgelopen en nu wordt er hoe dan ook opgetreden. Dat kan. Ik ben dus blij dat wij heel precies hebben geopereerd en uiteindelijk elkaar hebben gevonden. Ik zal natuurlijk direct na de vergadering met de nationale coördinator even bekijken of er aanleiding is om nu toch al op te treden en daar niet mee te wachten. Laten we het zo doen. Wij danken u zeer.”

Minister Opstelten accepteert de ‘feiten’ die de heer Çörüz op tafel legt niet. Hij geeft aan dat er onderzoek gedaan wordt naar de Tamil Tijgers (door Opstelten steeds de LTTE genoemd) en dat hiermee het hele verhaal verteld is. De heer Çörüz constateert dat de Tamil Tijgers les geven op scholen en dat er daarom opgetreden moet worden. Minister Opstelten accepteert dit niet omdat ‘scholen niet op de lijst van terroristische organisaties’ staan. Hij wil geen nadere acties uitvoeren en komt daar mee weg door de proposities van de heer Çörüz steeds van de hand te wijzen en hem daar uiteindelijk nog vriendelijk voor te bedanken. Er wordt hier een retorisch spelletje gespeeld, over inhoud gaat het hierbij niet en ook een conclusie over de positionering van privacy of veiligheid valt hier niet te trekken.

Minister Opstelten vervolgt zijn betoog, waarbij hij ruim de tijd neemt om (in meer of mindere mate) in te gaan op hetgeen de Kamerleden hebben ingebracht: “Hoeveel Nederlandse jihadisten zijn er nu in het buitenland en wat wordt daartegen gedaan? Daarover zijn ook schriftelijke vragen gesteld. Die worden zo snel mogelijk beantwoord, indien mogelijk deze week. Uit het onderzoek van de AIVD naar terrorisme is gebleken dat in de afgelopen twee jaar enkele tientallen jihadisten hebben gepoogd om vanuit Nederland deel te nemen aan de internationale jihad in landen zoals Pakistan, Afghanistan, Jemen en Somalië. Van hen zijn enkele jihadisten nog steeds actief in die landen. De AIVD tracht om potentiële uitreizende jihadisten voor vertrek in het vizier te krijgen om daadwerkelijk vertrek te voorkomen. Als de AIVD informatie krijgt dat een jihadist zich al in zo’n regio bevindt, zal de AIVD proberen om controle op deze persoon te krijgen als hij terugkeert naar Europa. De AIVD doet daartoe ook intensief onderzoek op internet, waarbij wordt samengewerkt met internationale collega-diensten. Specifiek is van belang dat de AIVD onderzoek doet naar concrete reisbewegingen van mogelijke jihadisten. Dat is een van de prioriteiten in onze contraterrorismestrategie. Daarvoor is het gebruik van passagiersgegevens van belang. Onder mijn verantwoordelijkheid wordt tevens ingezet op het tegengaan van deze ongewenste reisbewegingen. Dit thema maakt, zoals gezegd, een belangrijk onderdeel uit van de nationale contraterrorismestrategie die wij vandaag bespreken. Ik dank de heer Çörüz voor zijn vraag over de Moslimbroederschap. Daardoor kon ik die passage nog even lezen. De heer Çörüz

heeft de stukken goed gelezen en heeft daar niet overheen gelezen. Hij gaat terecht niet over één nacht ijs. De aangehaalde passage in de brief van 17 juni lijkt inderdaad strijdig, maar is dat niet. Daarom schudde ik al «nee», want ik had die passage natuurlijk ook gelezen. In het onderzoek van de AIVD naar de Moslimbroederschap in Nederland is geconstateerd dat de activiteiten van de beweging op de lange termijn een risico zouden kunnen vormen voor de democratische rechtsorde in Nederland. Die conclusie is het gevolg van het streven van de Moslimbroeders in Nederland om de islam leidend te laten zijn in alle aspecten van het leven van de moslims en van veiligheidsbewuste en heimelijke optredens van de beweging. De feitelijke dreiging wordt echter bepaald door de intentie en potentie van de Moslimbroeders en de weerstand daartegen. Het tegen elkaar afzetten van de conclusies leidt tot de inschatting dat de beweging in Nederland thans geen feitelijke dreiging vormt voor de democratische rechtsorde of de nationale veiligheid. Dat gaat dus om de korte termijn. Daarnaast is er de lange termijn en «in zichzelf». Dat zijn drie onderdelen. Op dit moment is er geen dreiging, maar op de langere termijn in potentie wel. Ook mevrouw Hennis sprak over de reisbeweging. Dat is een ongelooflijk belangrijk onderwerp. Migratie en reisbewegingen zijn goed voor de economie, maar hebben ook risico's. Daarom is er een versterking van het grenstoezicht door het programma Vernieuwing Grensmanagement. De verantwoordelijkheid ligt natuurlijk bij mijn collega Leers van Immigratie en Asiel. Het doel is om sneller, slimmer en beter toezicht te houden met het oog op de nationale veiligheid en de bestrijding van de illegale immigratie, criminaliteit en terrorisme. Het gaat ook om toezicht op de Schengen-buitengrenzen. Daarom is er Europese afstemming. Die is natuurlijk continu aan de orde in de JBZ-Raad. In de vergadering van de JBZ-Raad van 27 en 28 oktober komt de Commissie met plannen voor het in- en uitreisysteem. Dit wordt te zijner tijd via een BNC-fiche met deze commissie besproken in het algemeen overleg over de JBZ-Raad. Mevrouw Hennis vroeg of ik precies kan aangeven op welke punten de huidige Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme nog tekortschiet. De tekortkomingen in de Wwft hebben onder meer betrekking op elementen van het cliëntenonderzoek dat moet worden uitgevoerd door instellingen die onder de reikwijdte van de Wwft vallen. Hierbij moet worden opgemerkt dat bepaalde tekortkomingen een gevolg zijn van een discrepantie tussen de aanbeveling van de FATF en de EU-regeling die de basis vormt voor de Nederlandse antiwitwasgeving. Ook was er kritiek op de termijn voor het melden van ongebruikelijke transacties aan de FIU in Nederland, namelijk maximaal veertien dagen. Het melden zou voortaan onverwijld moeten geschieden. De gesignaleerde tekortkomingen van de Wwft worden geadresseerd in het conceptwetsvoorstel tot wijziging van de Wwft, dat op 17 juli jl. in consultatie is gegaan. Het is nu dus in consultatie. Na de consultatie van de Raad van State komt het wetsvoorstel naar de Kamer. Wat zal het verschil zijn na invoering van een autonome strafbaarstelling inzake terrorismefinanciering? De wijze van strafbaarstelling van terrorismefinanciering in het Nederlandse recht wijkt momenteel af van de wijze van strafbaarstelling in het merendeel van de FATF-landen. In Nederland is terrorismefinanciering strafbaar als voorbereiding van terroristische misdrijven of als deelneming aan een terroristische organisatie. De FATF geeft blijkens het evaluatierapport over Nederland de voorkeur aan autonome strafbaarstelling van terrorismefinanciering. Naar de mening van het kabinet en – dat is niet onbelangrijk – ook van het Openbaar Ministerie voldoet de huidige wijze van strafbaarstelling om in voorkomende gevallen effectief tegen financiering van terrorisme te kunnen optreden. Naar mijn stellige overtuiging zou dit

met een nieuwe, zelfstandige strafbaarstelling hetzelfde zijn. In die zin is er dus geen verschil. Hooguit zal een apart wetsartikel de kwalificatie van feiten eenvoudiger en daardoor effectiever maken. Op dit moment leg ik de laatste hand aan het concipiëren van het voorstel tot invoering van een autonome strafbaarstelling van terrorismefinanciering. Ik ben daar even mee gestopt voor het bijwonen van dit overleg. De Kamer kan dit voorstel verwachten in de eerste helft van volgend jaar. Mevrouw Hennis vroeg hoe ik aankijk tegen het feit dat Al Qaida onverminderd sterk is op het Arabisch schiereiland, hoewel recent enkele leiders zijn gedood. Ik zie op zich geen tegenstelling. De uitschakeling van de Amerikaanse geestelijk leider Al-Awlaki van Al Qaida op het Arabisch schiereiland afgelopen vrijdag is een zware klap voor het netwerk, zoals de regering-Obama heeft gesteld. Dat hebben wij allemaal gevolgd. Tegelijkertijd betekent dit niet de definitieve ondergang van het jihadistische netwerk. Dat is de conclusie van het door mevrouw Hennis aangehaalde rapport van West Point. Al Qaida blijft ondanks de uitschakeling van Al-Awlaki een gevaarlijk jihadistisch netwerk. Vergelijk het met de dood van Bin Laden: zijn dood betekent niet dat Al Qaida hiermee definitief is uitgeschakeld en geen dreiging meer vormt. Dat wil ik met nadruk stellen. Is de dreiging die uitgaat van geradicaliseerde eenlingen in Nederland inderdaad beperkt, zoals in de contraterrorismestrategie staat? Ja, die dreiging is inderdaad beperkt, maar dit betekent niet dat we onze ogen moeten sluiten voor de mogelijkheden die er zijn. Vandaar dat wij grote aandacht aan dit fenomeen schenken. Mevrouw Hennis vroeg waarom de EU-lidstaten die deelnemen aan het Visa Waiver Program, hun krachten niet bundelen bij het TSC-arrangement. Voltrekt zich hier wederom het welbekende verdeel-en-heersspelletje van de VS? Is er sprake van volledige wederkerigheid? Dit punt bespreken wij natuurlijk herhaaldelijk heel open met onze Amerikaanse collega's. Ongeveer tien EU-lidstaten hebben al een TSC-arrangement met de VS. Omdat de VS en de betrokken lidstaten vertrouwelijkheid hebben afgesproken, is niet bekend welke lidstaten dit zijn. Dat is natuurlijk belangrijk en vanzelfsprekend; dat moeten wij respecteren. De inhoud van de arrangementen is evenmin bekend. Door de reeds bestaande arrangementen en de vertrouwelijkheid is samen optrekken moeilijk te realiseren. De EU-lidstaten mogen overigens met derde landen bilaterale akkoorden sluiten, zolang de EU dat zelf niet heeft gedaan en zolang de afspraken binnen de EU-regels blijven. Onze inzet is daarom dat de afspraken binnen de nationale regels en de EU-regels blijven. Wij moeten niet uit het oog verliezen dat de VS het TSC-arrangement als voorwaarde stellen voor voortzetting van deelname aan het Visa Waiver Program. Daar komt het allemaal dus bij elkaar. Net als de andere EU-lidstaten hechten wij aan visumvrijstelling voor Nederlandse ingezetenen die naar de VS reizen. Deelname aan het Visa Waiver Program is van groot economisch belang, gelet op de omvang van het Nederlandse reisverkeer naar de VS. Het voorgestelde arrangement is gebaseerd op wederkerigheid."

Ten aanzien van het monitoren van reisbewegingen geeft minister Opstelten aan dat dit belangrijk is en dat dit onderdeel uitmaakt van de contraterrorismestrategie en dus deel uitmaakt van het beleid (waaruit op te maken valt dat hij er vóór is). Privacy en veiligheid worden niet expliciet genoemd of ten opzichte van elkaar gepositioneerd. Hetgeen minister Opstelten hierover zegt is: "Specifiek is van belang dat de AIVD onderzoek doet naar concrete reisbewegingen van mogelijke jihadisten. Dat is een van de prioriteiten in onze contraterrorismestrategie. Daarvoor is het gebruik van passagiersgegevens van belang. Onder mijn verantwoordelijkheid wordt tevens ingezet op het tegengaan van deze ongewenste reisbewegingen. Dit thema maakt,

zoals gezegd, een belangrijk onderdeel uit van de nationale contraterrorismestrategie die wij vandaag bespreken.”

Ten aanzien van de moslimbroederschap geeft minister Opstelten aan: "Op dit moment is er geen dreiging, maar op de langere termijn in potentie wel." Hieruit valt ook geen standpunt ten aanzien van veiligheid en/of privacy af te leiden.

Idem dito waar het grensmanagement betreft, ook daar geeft minister Opstelten aan dat een maatregel dient om criminaliteit te bestrijden, maar hij kent er geen nadere classificaties aan toe: "Daarom is er een versterking van het grenstoezicht door het programma Vernieuwing Grensmanagement. De verantwoordelijkheid ligt natuurlijk bij mijn collega Leers van Immigratie en Asiel. Het doel is om sneller, slimmer en beter toezicht te houden met het oog op de nationale veiligheid en de bestrijding van de illegale immigratie, criminaliteit en terrorisme."

Ten aanzien van de terrorismefinanciering geeft minister Opstelten aan dat er het één en ander gaat veranderen. Of er daarmee meer veiligheid en/of meer privacy komt of dat deze onderwerpen op een bepaalde manier ten opzichte van elkaar worden gepositioneerd wordt hierbij niet duidelijk.

Mevrouw Hennis-Plasschaert (VVD) interrumpeert: "Ik onderschrijf de opmerking van de minister over het belang van Nederlandse deelname aan het Visa Waiver Program, maar is er echt sprake van volledige wederkerigheid bij het uitwisselen van gegevens en de nadere eisen die worden gesteld om deelname te continueren? Ik begrijp dat ons EU-kader ons toestaat om met derde landen bilaterale MoU's of arrangements te organiseren, maar het is zo jammer dat de EU haar in potentie machtige positie op het wereldtoneel ook ten opzichte van de VS niet weet te benutten, omdat de EU-landen elkaar onvoldoende weten te informeren en hun krachten niet weten te bundelen. De Amerikanen overvragen en stellen verschillende eisen aan de lidstaten. Ik maak mij hier echt al jaren druk over. Ik zal mij nu inhouden, maar ik vind dit echt een zwakgebod en het is mij veel waard dat de minister dit in de Raad aan de orde stelt."

Mevrouw Hennis zet in op wederkerigheid maar doet daarmee geen uitspraken over privacy en/of veiligheid. Er kan aan de andere kant beredeneerd worden dat dit een slimme truc is om uiteindelijk minder of geen gegevens aan de Verenigde Staten te hoeven sturen, aangezien bekend is dat de kans dat de Verenigde Staten gegevens gaat uitwisselen met andere landen miniem is. Wederkerigheid zou dan ook inhouden dat aangezien Nederland geen gegevens van de VS ontvangt, de VS ook geen gegevens van Nederland meer krijgt. Helemaal duidelijk wordt het in ieder geval aan de hand van deze passage niet, maar aan de hand van het complete verslag zou hier wellicht een bepaalde context kunnen ontstaan waarbinnen deze passage aangemerkt zou kunnen worden als één waarbij privacy toch een rol speelt.

Minister Opstelten: "Bij de PNR ligt het natuurlijk weer anders, maar in dit arrangement is het zoals ik het heb geschetst. We hebben die positie natuurlijk te respecteren, want we moeten daar heel zorgvuldig mee omgaan. Zowel op ambtelijk niveau als op politiek en bestuurlijk niveau hebben wij overigens ongelooflijk goede posities bij de Amerikanen. Ik ga binnenkort ook weer op bezoek bij de minister voor Home Security en alle mensen om haar heen. En bij de IATA-conferentie is ook de

hoogste Amerikaanse man aanwezig. We hebben hierover een heel goed, open en diepgaand overleg. Ik vind dus dat wij het vertrouwen moeten hebben dat wij eruit komen binnen de bestaande spelregels. Ik begrijp de door mevrouw Hennis aangegeven positie heel goed. We zullen ook scherp in de gaten houden dat wij hierover in Europa op termijn, zoals wij ook bij het PNR proberen, op dezelfde wijze afspraken maken.”

Minister Opstelten realiseert zich wellicht hoe de verhoudingen met de VS liggen, en benadrukt juist dat er goed overleg is, waarmee hij het argument van mevrouw Hennis minder relevant maakt. Hij probeert hier ‘ongelooflijk goede bestuurlijke posities’ gelijk te stellen aan ‘wederkerigheid’.

Minister Opstelten vervolgt: “Nu kom ik bij het PNR. De staatssecretaris heeft daar namens mij kritische woorden aan gewijd, helemaal via de lijn. Dit is ook aan de orde geweest in het meest recente algemeen overleg over de JBZ-Raad. We zijn er gewoon niet uit; eergisteren heb ik dat ook weer gedeeld met de Amerikanen. Eurocommissaris Malmström weet dat ook. Ik wil de posities niet telkens herhalen. We zullen dit natuurlijk telkens per algemeen overleg volgen. Het gaat om twee punten: de doelbinding en de bewaartermijn. Op die twee punten liggen wij nog uit elkaar. Ik hoop dat wij wel bij elkaar komen. Ik denk dat een heleboel collega’s van mij uit andere landen dezelfde positie innemen. Dat versterkt de positie. Er wordt geprobeerd om de EU hierover te laten onderhandelen met de VS. Wij als EU-partners zullen de Commissie daar uiteindelijk in moeten steunen. We zijn er dus nog niet.”

“Het probleem” wordt nu verwoord als “de doelbinding en de bewaartermijn waarop men nog uit elkaar ligt”. “De oplossing” die Opstelten aandraagt is het vormen van een gezamenlijk Europees standpunt.

Minister Opstelten vervolgt: “De heer Elissen vroeg naar de samenhang tussen de contraterrorismestra-tegie en de Cyber Security Strategie. De contraterrorismestrategie richt zich op alle terrorismedreigingen, nationaal en internationaal. Daarbij zijn vier hoofdpunten geformuleerd. De Cyber Security Strategie is breed. In het debat over DigiNotar zullen wij het morgen ook hierover hebben, maar ik vind het fijn dat de heer Elissen dit punt nu al naar voren brengt. De Cyber Security Strategie richt zich op alle vormen van cyber crime, waaronder terrorisme. De strategieën overlappen elkaar inhoudelijk dus deels. Maatregelen en beleid worden optimaal op elkaar afgestemd. Daarom is het goed dat dit zowel op ministersniveau als op ambtelijk niveau in dezelfde hand ligt. Dit is een heel belangrijk punt. Ik heb met de Kamer goede afspraken gemaakt over de Cyber Security Strategie en het dreigingsbeeld. Ik kreeg ook enige ruimte van de Kamer, die zei: het is beter om er iets langer over te doen maar het wel heel goed te doen dan om het heel snel maar minder goed te doen. Het moet natuurlijk een 10 zijn. Dit komt dus in november; ik zal dat ook morgen zeggen. Bij de dreigingsanalyse zal de Cyber Security Council een heel belangrijke rol spelen. De heer Schouw heeft toen ook om een analyse gevraagd van ons huidige juridische instrumentarium en van wat wij daar naar mijn mening extra op zouden moeten loslaten. Dat zijn enkele zaken die eraan komen.”

De heer Elissen (PVV): Heb ik het goed begrepen dat in Nederland één coördinerend minister de regie voert op het punt van internetveiligheid en cyber security en in dit verband ook op het punt van contraterrorisme? Dat heb ik al eerder gevraagd en ik zal het morgen in het debat over DigiNotar misschien weer aan de orde stellen. Ik vraag dit ter geruststelling, want er waren misverstanden, ook bij collega-Kamerleden en bij ambtenaren. Is de veiligheid bij u in goede handen en voert u de regie? Daar mag geen misverstand over zijn.

De heer Elissen informeert naar de wijze waarop de crisisbeheersing gecoördineerd wordt. Vanuit het perspectief dat de veiligheid gewaarborgd moet zijn controleert hij de regering hierbij. Veiligheid en privacy worden niet op een bepaalde wijze gepositioneerd, anders dan dat de heer Elissen aandacht vraagt voor veiligheidsaspecten.

Minister Opstelten vervolgt: “Daar is totaal geen misverstand over, bij wie dan ook, zeker niet bij mijn collega’s. Daar ben ik duidelijk over. Ik doe dit in nauwe samenwerking, vooral met de minister van Defensie – die heeft natuurlijk een grote kennis van zaken in zijn organisatie en investeert daar, ondanks de bezuinigingen, terecht in, want die knowhow moeten wij vasthouden – en de minister van EI&I. Ook andere ministers hebben hier natuurlijk mee te maken, bijvoorbeeld de minister van BZK, die in het debat over DigiNotar een belangrijke rol speelt vanwege zijn verantwoordelijkheid voor de ICT in het openbaar bestuur. Elke gebruiker van ICT is ook verantwoordelijk voor zijn eigen veiligheid en moet die veiligheid waarborgen; mag ik het zo simpel zeggen? Dat is de taakverdeling. U kunt het morgen nog een keer vragen, maar ik heb nu alvast een beetje geoefend. Hoe worden de gevolgen van een mogelijke aanslag in Nederland beperkt? De pijler «voorbereiden» in de strategie is aan dit onderwerp gewijd. Hoe is Nederland optimaal voorbereid op een aanslag en de gevolgen daarvan? Ik som de maatregelen kort op: beheersing van de ontstane crisis, het wegnemen van de mogelijke vervolgdreiging, het handhaven van de rechtsorde en het voorkomen van maatschappelijke wanorde. Dat zijn de vier pijlers en daarbij hebben wij natuurlijk allerlei scenario’s, maar dit is voor de Kamer de hoofdlijn. Er wordt veel geoefend op nationaal en regionaal niveau. Oefenen is gewoon het belangrijkste. Papier is geduldig, maar oefenen en het in de praktijk laten zien zijn natuurlijk belangrijk voor de crisisbeheersing. Daar gaat het om. Wordt in de voortgangsrapportage met «security by design» eigenlijk niet «privacy by design» bedoeld? Toen ik daarnaar luisterde, dacht ik: ja, zo zou je het inderdaad ook kunnen noemen. Wat dat betreft, is er geen verschil tussen wat de heer Elissen zei en wat wij hebben geformuleerd.”

Minister Opstelten geeft aan dat “security by design” en “privacy by design” hetzelfde betekent, ondanks dat het andere begrippen zijn. Als de heer Elissen hier tegenin wil gaan, dan zal hij diep op de materie in moeten gaan, en het is maar de vraag hoe productief dat is in een discussie met beperkte spreektijd en een beperkt aantal interrupties.

Waarom is een deel van de NCTV-site in het Arabisch? Veel informatie over terrorisme is in het Arabisch. Dat zal de heer Elissen ook ervaren wanneer hij op zoek is naar die sites. Ook journalisten en specialisten schrijven in die taal. De NCTV wil ook die specialisten bedienen met inzichten die relevant zijn voor terrorismebestrijding. Dit komt dus niet voort uit een correct idealisme. Het is

keiharde effectieve terrorismebestrijding en het is dus keihard noodzakelijk om dit te doen.

Opmerking: Overigens zijn de Arabische passages inmiddels (op 05-09-2012) niet meer te vinden op <http://www.nctv.nl/>. In hoeverre de bewering van minister Opstelten daadwerkelijk klopte is dan ook de vraag.

Minister Opstelten vervolgt: “De heer Elissen sprak ook over het nieuwe beveiligingsconcept voor de burgerluchtvaart, waar ik gisteren in mijn korte speech ook op inging. Zal dit nieuwe concept geen negatieve invloed hebben op het beveiligingsniveau in de burgerluchtvaart? Wordt vliegen onveiliger? Nee, integendeel; de heer Elissen kent mij. Ik bedank hem voor die vraag. Het antwoord is dus: nee, het beveiligingsniveau is totaal niet in het geding. Anders had ik die speech natuurlijk niet gehouden. Het doel van de introductie van het nieuwe beveiligingsconcept is dat met dezelfde of met minder middelen hetzelfde of een hoger beveiligingsniveau wordt bereikt. Daarnaast is het nieuwe concept flexibeler, zodat beter met nieuwe dreigingen kan worden omgegaan. In vergelijking met het huidige systeem, dat vooral gericht is op het vinden van verboden voorwerpen, houdt het nieuwe concept veel meer rekening met de werkwijze van terroristen en de risico’s die ons bedreigen, bijvoorbeeld via de informatie over het voorbereiden van aanslagen of over kritieke momenten in de voorbereiding van een aanslag. Het nieuwe concept is naast de huidige detectiemaatregelen ook gericht op een op een vroeg tijdstip verstoren van pogingen tot aanslagen. Wat zijn de opzet en de inrichting van het experiment? De inrichting van het SURE-beveiligingsconcept bevindt zich nog in een zeer pril stadium. Ik heb het gisteren aangekondigd. Het is fijn dat dit al zo snel gehoor heeft gevonden. Voordat een dergelijk concept daadwerkelijk geïntroduceerd kan worden, moeten enkele stappen worden doorlopen. Een van die stappen is dat het concept en de onderliggende principes worden gedeeld en verder worden ontwikkeld in samenwerking met onze internationale partners. Dat betreft zowel de autoriteiten als de internationale luchtvaartsector. Ze waren gisteren allemaal aanwezig. De top van de hele wereld was dus aanwezig. Dat was dus het punt om het even «los te laten». Zonder steun van de internationale gemeenschap is het invoeren van een nieuw concept natuurlijk volstrekt zinloos. Dit proces zal tijd in beslag nemen. Het is moeilijk om te voorspellen hoeveel tijd daarvoor nodig is. Het belangrijkste is dat de eerste stappen nu worden gezet. Ik heb gisteren wel ervaren dat wij op dit terrein een gezaghebbend land zijn en dat het ertoe doet wat wij vinden. Daar wordt naar geluisterd. We hebben een grote naam op te houden en dat zullen wij ook doen.”

De minister begint weer met een drogredenering, namelijk: “Het antwoord is dus: nee, het beveiligingsniveau is totaal niet in het geding. Anders had ik die speech natuurlijk niet gehouden.” Het klinkt natuurlijk logisch dat minister Opstelten niet gaat proberen een onveilig concept te verdedigen, maar uit het feit dat hij een concept verdedigt kan niet logischerwijs worden afgeleid dat het concept veilig is. Misschien dat minister Opstelten het zelf anders ziet maar zijn gedrag is geen objectieve maatstaf aan de hand waarvan natuurwetten kunnen worden afgeleid. Verder wordt veiligheid hier vanuit het perspectief van de doelmatigheid en de doeltreffendheid besproken, en wordt er geen relatie met privacy gelegd.

Minister Opstelten vervolgt: “In hoeverre leiden de aanslagen van de anarchisten in Griekenland en Italië ertoe dat deze mensen geweed worden uit Nederland? De verantwoordelijken voor de aanslagen in Griekenland, behorend tot de Cellen van het Vuur, zijn gearresteerd en inmiddels veroordeeld. Dat lijkt mij het helderste antwoord. Deze mensen zullen op korte termijn niet uitreizen naar Nederland. In algemene zin kunnen Griekse of Italiaanse burgers als EU-burgers niet geweigerd worden binnen de EU. Daarover ging het debatje tussen de heer Elissen en mevrouw Berndsens. Tot slot Kunduz: hoe zien de jihadisten de Nederlandse missie? De Kamer kan ervan verzekerd zijn dat de jihadisten in Afghanistan en daarbuiten de Nederlandse missie zien als onderdeel van de Westerse strijd tegen de islam. Zo kijkt men ertegen aan. Niet hun oordeel, maar het internationale oordeel over het bevorderen van een democratisch bestuur is leiding-gevend voor de civiele missie die Nederland daar neerzet.”

De voorzitter: “Er is behoefte aan een tweede termijn.”

Mevrouw Berndsens (D66): “Voorzitter. Ik dank de minister voor de beantwoording. Hij toont zich weer een meester in het zodanig formuleren van zinnen dat je denkt dat je een toezegging krijgt, maar dat blijkt dan toch niet zo te zijn. Ik probeer het dus nog één keer in mijn eigen woorden. De minister zei dat hij in de loop van volgend jaar met een gedegen aanpak wil komen voor een evaluatieonderzoek. Ik verwacht dat de minister in die aanpak ook de financiën aan de orde zal stellen. Daarbij gaat het niet om de uitkomsten, maar wel om het feit dat de financiën onderzocht gaan worden. Als ik die toezegging kan krijgen, ben ik tevreden.”

De heer Çörüz (CDA): “Voorzitter. Ik dank de minister voor de heldere antwoorden. Ik vond het te waarderen. Af en toe hadden wij even een stevig debat, maar dat verduidelijkt een aantal zaken. Het is ook goed dat de minister toch nog eens gaat kijken naar het dossier van de Tamil Tijgers en contact gaat opnemen met de gemeenten. Hoewel ik de argumentatie van de minister over radicalisering, wapenvergunning, de AIVD en de NTCV bestuurlijk begrijp, heb ik nog wel zorgen. Als het misgaat, kan ik het mijn moeder niet uitleggen. Zij zal immers zeggen: «Het is toch dezelfde overheid? Waarom hebben ze elkaar niet even gebeld om te voorkomen dat de verkeerde persoon legaal een wapen in handen heeft gekregen?» Ik zou de minister er dus nog toe willen aanmoedigen en prikkelen om dit te bekijken. Nogmaals, bestuurlijk en rechtstatelijk begrijp ik hem, maar we moeten dit voorkomen. In het kader van de Arabische Lente gebeuren goede dingen in verband met de democratiseringsprocessen. Er komen echter ook vele zaken bij, bijvoorbeeld de vele wapens: conventionele wapens, chemische wapens en – als het allemaal klopt – biologische wapens. Terrorismebestrijding is ook internationale terrorismebestrijding. Wordt er actie ondernomen om te voorkomen dat die wapens in verkeerde handen komen en vervolgens naar Nederland komen?”

De heer Elissen (PVV): “Voorzitter. Ik dank de minister voor de heldere en intrigerende wijze van beantwoorden; we kennen deze minister als daadkrachtig en helder. Ik meende de minister te horen zeggen – misschien heb ik dat verkeerd verstaan – dat de AIVD geen operationele bevoegdheden zou hebben. Misschien kan de minister dat in een context plaatsen, want volgens mij heeft de AIVD wel dergelijke bevoegdheden; die gaan zelfs zeer ver. Wat het experiment op Schiphol betreft: ik begrijp natuurlijk dat wij zeer gezaghebbend zijn en dat middels profiling tot

een betere preselectie wordt gekomen. Dat soort experimenten is natuurlijk fantastisch. Ik wil alleen wel de toezegging van de minister dat wij te zijner tijd bericht krijgen over de bevindingen, zeker als zij leiden tot een significante bijstelling van het beveiligingsniveau. Dan kunnen we daarover nog met elkaar in gesprek. Tot slot heb ik van de minister begrepen dat er min of meer een toezegging is dat er nog gekeken wordt naar de wijze van rapporteren: een vaste component met vaste parameters versus een flexibel deel. Daar ben ik tevreden mee.”

Minister Opstelten: “Voorzitter. Het is precies zoals mevrouw Berndszen het zei: ik zal in het evaluatievoorstel terugkomen op de wijze waarop de financiën aan de orde worden gesteld; dat waren mijn letterlijke woorden. Dan kunnen wij daar met elkaar iets van vinden en dat bespreken. Dat komt dus aan de orde. Ik dank de heer Çörüz voor het feit dat hij doorvroeg over de Tamils. Hij weet dat we direct na deze vergadering aan de slag gaan; dat is trouwens altijd zo. Ik wil geen misverstanden laten bestaan, want de heer Çörüz moet natuurlijk in alle familieverbanden kunnen vertellen wat er gebeurt. Het onttrekt zich wel eens aan de openbare waarneming, maar ik moet er natuurlijk van uit kunnen gaan dat ik op het juiste moment de gegevens krijg over radicaliserende eenlingen en dat soort figuren, zodat wij dat soort mensen geen wapenvergunningen geven. Daar hoeft geen misverstand over te bestaan; in die situaties zullen we natuurlijk zeer nauwgezet opereren. Het punt in verband met de Arabische Lente is natuurlijk werk voor de AIVD, natuurlijk in goede internationale samenwerking. Toen ik sprak over de bevoegdheden van de AIVD, bedoelde ik dat de AIVD informatie inwint. Dat zijn operationele bevoegdheden, die zelfs zijn vastgelegd in de wet. Ik bedoelde dat de AIVD geen executieve bevoegdheden heeft, want die liggen bij de politie en het Openbaar Ministerie. Wie heeft er geen operationele bevoegdheden in de organisatie? Iedereen in de organisatie heeft operationele bevoegdheden, maar je moet wel precies zijn. Die bevoegdheden zijn vastgelegd in de wet, maar de AIVD heeft geen executieve bevoegdheden. Het gaat om het inwinnen van inlichtingen. Natuurlijk zal ik de Kamer informeren wanneer wij verder zijn met het beveiligingsconcept voor de luchtvaart.

De heer Çörüz (CDA): “Volgens mij is mijn vraag over de Arabische Lente en de chemische, conventionele en biologische wapens die mogelijkwijs in verkeerde handen komen, blijven liggen. Zijn u en onze diensten daar alert op?”

Minister Opstelten: “Dat is een verantwoordelijkheid van de AIVD. Dit is natuurlijk internationaal werk. Dat zijn de situaties waarin veiligheidsdiensten hun werk doen. Op basis daarvan wordt opgetreden. Dit is dus bijna een vraag naar de bekende weg; natuurlijk gebeurt dit.”

De voorzitter: “Ik dank de leden voor de inbreng, de minister voor de beantwoording en de andere aanwezigen voor de belangstelling.”